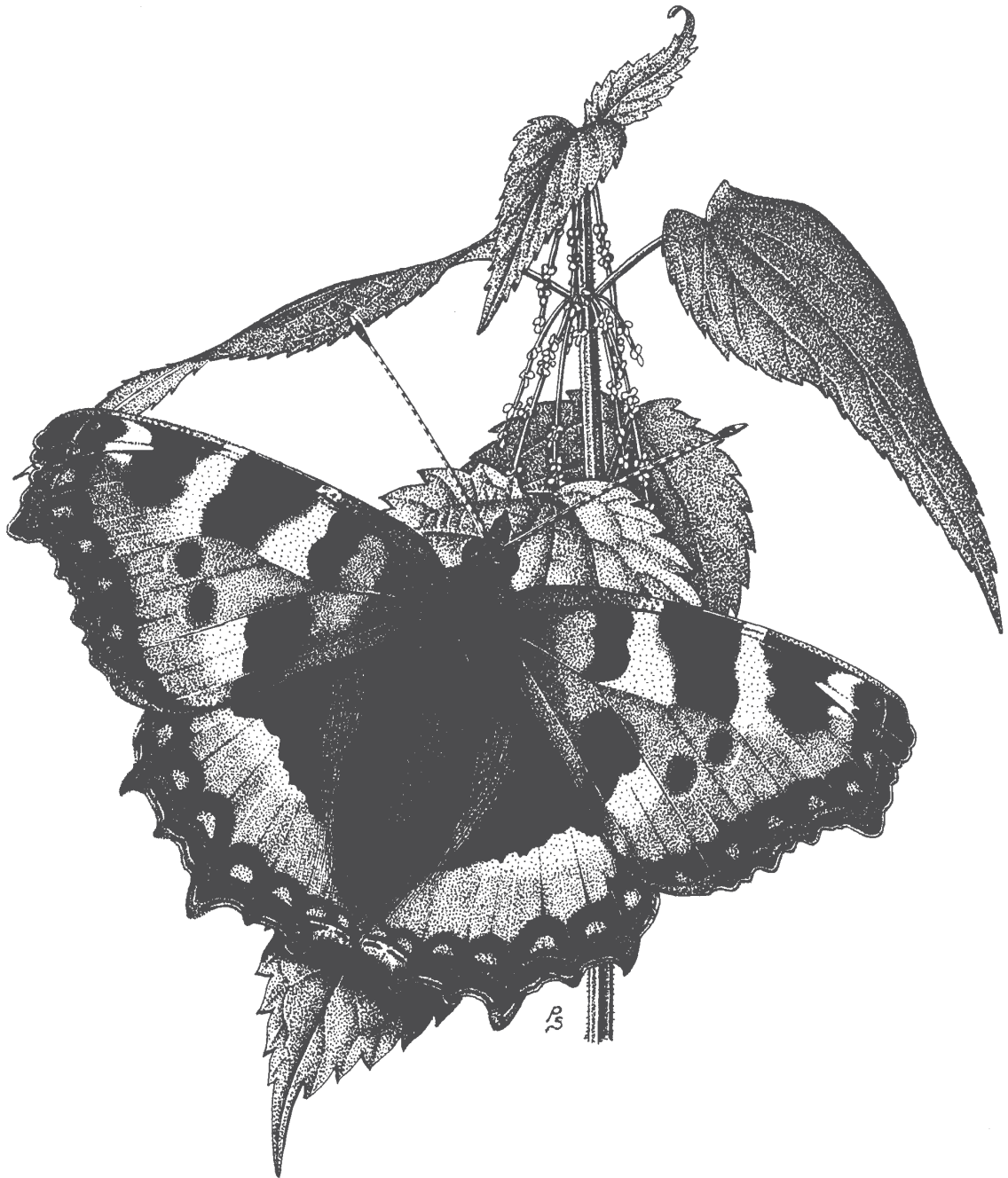

Vlinders in West-Friesland 2003

	<i>Index</i>	pagina
1	<i>Inleiding</i>	3
2	<i>Voorgeschiedenis</i>	4
3	<i>Verloop project</i>	4
4	<i>Resultaat</i>	5
	4.1 <i>Argusvlinder</i>	8
	4.2 <i>Atalanta</i>	9
	4.3 <i>Boomblauwtje</i>	10
	4.4 <i>Citroenvlinder</i>	11
	4.5 <i>Dagpauwoog</i>	12
	4.6 <i>Distelvlinder</i>	13
	4.7 <i>Gehakelde aurelia</i>	14
	4.8 <i>Groot koolwitje</i>	15
	4.9 <i>Hooibeestje</i>	16
	4.10 <i>Icarusblauwtje</i>	17
	4.11 <i>Klein geaderd witje</i>	18
	4.12 <i>Klein koolwitje</i>	19
	4.13 <i>Kleine vos</i>	20
	4.14 <i>Kleine vuurvlinder</i>	21
	4.15 <i>Landkaartje</i>	22
	4.16 <i>Oranjetipje</i>	23
	4.17 <i>Zwartsprietdikkopje</i>	24
	4.18 <i>Overige soorten</i>	25
5	<i>Vergelijking van de resultaten</i>	26
6	<i>Handreiking voor vlindervriendelijk beheer</i>	28
7	<i>Literatuur & Nuttige adressen</i>	30
8	<i>Bijlage</i>	31
	8.1 <i>Weeroverzicht</i>	32
	8.2 <i>Algemene informatie over de KNNV</i>	35

Voorplaat: **KLEINE VOS** (*Aglais urticae*), terug van weggeweest - P.L.J. Schoenmakers

Colofon:

Eindredactie : Egbert Baars
 Samenstelling : KNNV vlinderwerkgroep
 Afbeeldingen : Vlinderstichting
 Opmaak : Egbert Baars

 Uitgave van : KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland
 Datum : februari 2004
 Nummer : 2004-023HN/01RAP

 Secretariaat : Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker, telefoon: (0229) 24 95 46
 e-mail : hoorn@knnv.nl
 Website : www.knnv.nl/hoorn

© 2004 KNNV afd. Hoorn/West-Friesland

De tekst uit deze uitgave mag niet worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de KNNV afd. Hoorn/West-Friesland

1 Inleiding

Het project "Vlinders in West-Friesland" is georganiseerd door de KNNV, vereniging voor veldbiologie, afdeling Hoorn/West-Friesland. Het doel van onze vereniging is het bevorderen van **natuurstudie**, **natuurbescherming** en **natuurbeleving**. Het project begon in maart 2002 en loopt tot oktober 2006.

Doel van het vlinderproject

Het doel van dit vlinderproject is de verspreiding en biologie van 17 vlindersoorten die in ons waarnemingsgebied voorkomen beter te leren kennen. Dit leidt hopelijk tot een beter begrip van de eisen die deze vlinders stellen aan hun leefomgeving. Het voorkomen van vlinders zegt daarom iets over de kwaliteit van ons leefmilieu. Het resultaat van het project stelt ons in staat om sneller te beoordelen waar die leefomgeving wordt bedreigd of kan worden verbeterd.

Financiering

Het totale project is uit eigen middelen gefinancierd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de voorgeschiedenis van het project weergegeven. In hoofdstuk 3 staat het verloop van het project. In hoofdstuk 4 zijn de resultaten weergegeven. In hoofdstuk 5 staat een vergelijking van de resultaten. In hoofdstuk 6 is aangegeven hoe het beheer ten gunste van vlinders kan worden uitgevoerd.

Hoofdstuk 7

bevat een overzicht van de gebruikte literatuur en nuttige adressen. In de bijlage treft u het weeroverzicht van 2003 en algemene informatie over de KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland aan.

Waarnemingsgebied KNNV afd. Hoorn/West-Friesland

2 *Voorgeschiedenis*

Start

Sinds 1998 is binnen de KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland een vlinderwerkgroep actief. Na het verzamelen van losse waarnemingen en het lopen van enkele telroutes groeide de behoefte aan een overzicht, een totaalbeeld, van het voorkomen van dagvlinders in ons hele werkgebied. Zo is in 2000 bij de vlinderwerkgroep het idee ontstaan om een vlinderproject op te zetten waar het grote publiek aan mee zou kunnen werken. Het bestuur stond achter het idee en verzocht de vlinderwerkgroep het project verder uit te werken.

Vlinderkaart en waarnemingsformulier

Eind 2001 zijn we gestart met het ontwerpen van de vlinderkaart en het waarnemingsformulier. Via de Vlinderstichting heeft de werkgroep de beschikking gekregen over mooie afbeeldingen, die kosteloos voor dit project gebruikt mochten worden. Bij een aantal drukkerijen werd een kostenopgave aangevraagd. Na goedkeuring van het bestuur is er aan één van de drukkerijen opdracht gegeven om 10.000 vlinderkaarten te drukken. In 2003 zijn er wederom 10.000 vlinderkaarten gedrukt, hiervan zijn er 4.000 verspreid.

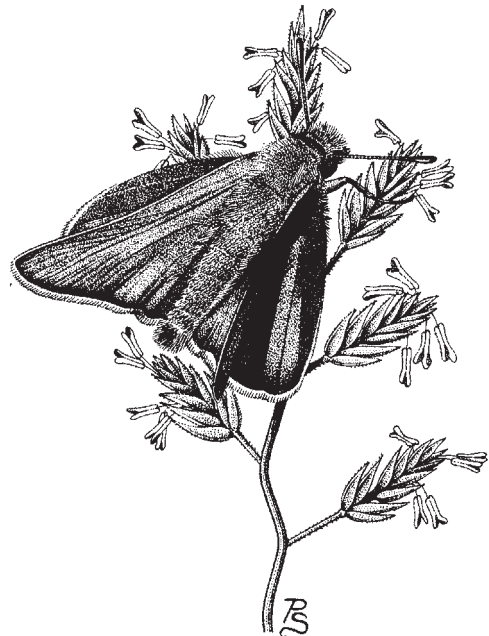

Verspreiding

De kaarten zijn via bibliotheken, VVV's en tuincentra aan het publiek aangeboden. De instanties waar de KNNV de kaarten heeft aangeboden waren enthousiast en de belangstelling van het publiek was wederom groot. Daarnaast is er ruim aandacht aan het project besteed in de locale pers en radio en op onze eigen website (www.knnv.nl/hoorn).

3 *Verloop project*

Zoals al aangegeven was de belangstelling voor de vlinderkaart enorm en de reacties waren heel leuk. De direct benaderde mensen wilden allemaal wel meedoen aan het project en zouden de waarnemingsformulieren dan ook invullen. Uiteindelijk hebben er 120 (tegen 171 in 2002) mensen gereageerd (zie kaartje op pagina 6). Via de post en e-mail zijn deze ingevulde waarnemingsformulieren ingeleverd of binnengekomen. Deze reacties varieerden van een enkele waarneming tot aan honderden, van maand tot maand bijgehouden, waarnemingen.

GEELSPRIETDIKKOPIE
P.L.J. Schoenmakers

4 Resultaten

Voordat we het resultaat van 2003 weergeven willen we eerst alle mensen bedanken die hebben meegewerkt in het tweede jaar van het vlinderproject. Ondanks het feit dat er minder mensen meegewerkt hebben waren er veel meldingen van dag- en nachtvlinders. Ook de medewerking van bibliotheken, de plaatselijke en de regionale pers heeft bijgedragen tot een ongekend hoog aantal vlindermeldingen. Ook Jan Nanne uit Hensbroek willen wij danken voor het beschikbaar stellen van de weergegevens. De vlinderwerkgroep heeft haar steentje bijgedragen door de excursies te houden op de z.g. witte vlekken zoals in de polders "Het Grootslag". Bij de vlinderexcursies werkte het weer volop mee. Egbert Baars heeft gewoonte getrouw het project op de KNNV website aangekondigd. Het vlinderproject staat hier uitvoerig beschreven met de uitwerking van de gegevens van 2002 en 2003. Iedereen kan hier ook de invulformulieren ophalen. Mede door Egbert's enorme inzet kunnen we dit jaar opnieuw van een succes spreken.

Dag vlinders?

De Vlinderstichting zet zich in voor het behoud van de vlinders. Stort uw gift op postgiro 5134425 of word donateur (€ 22,00). Voor het te laat is.... Bel 0317 467346.

www.vlinderstichting.nl

Workshop en excursies

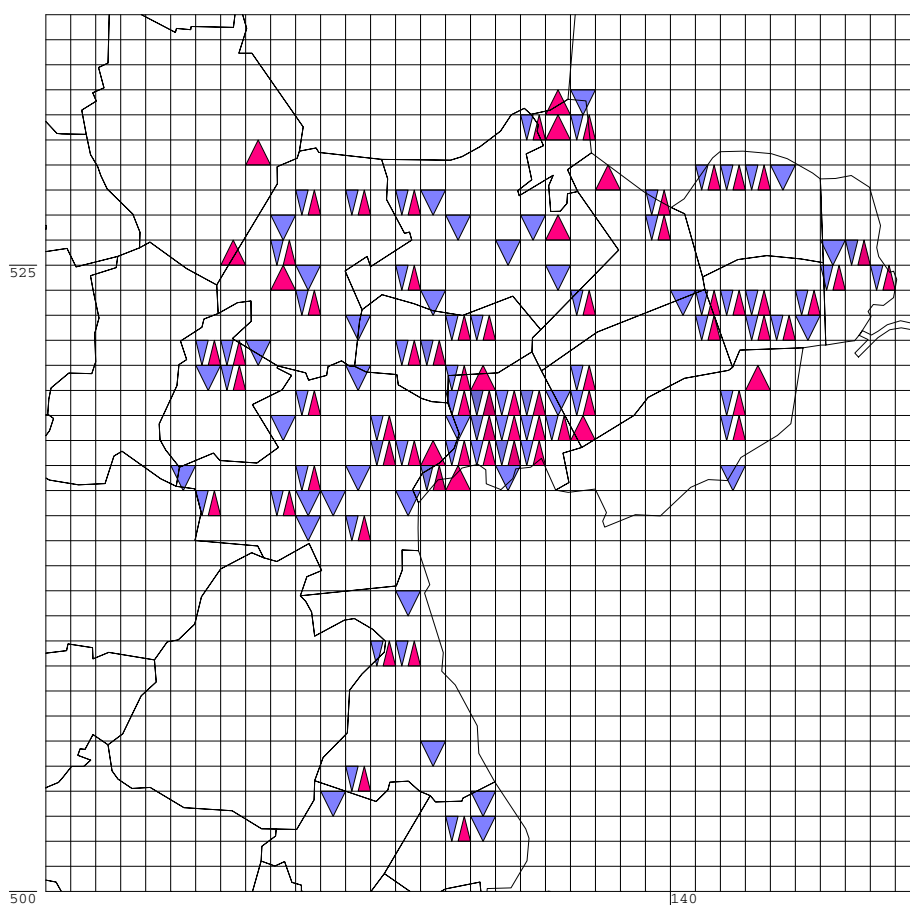
In Scharwoude (Suyderbraeck) is een vlinderworkshop gehouden o.l.v. Jan Marbus en Henny van der Groep. Door de enthousiaste reacties is er besloten om in 2004 opnieuw een workshop te houden. Vermoedelijk heeft de nachtvlinderexcursie bijgedragen tot een hoger aantal meldingen van nachtvlinders dan vorig jaar. Omdat nachtvlinders niet eenvoudig te determineren zijn zal er in 2004 weer een avondexcursie worden georganiseerd.

De cijfers

Er zijn in totaal **55.114** vlinders doorgegeven. Hieruit blijkt dat er enthousiast op het project is gereageerd. Naast de 17 soorten van de vlinderkaart zijn en nog 14 dagvlindersoorten en 78 nachtvlindersoorten gemeld. Van de 17 gevraagde soorten zijn er bij elkaar 44.983 gezien.

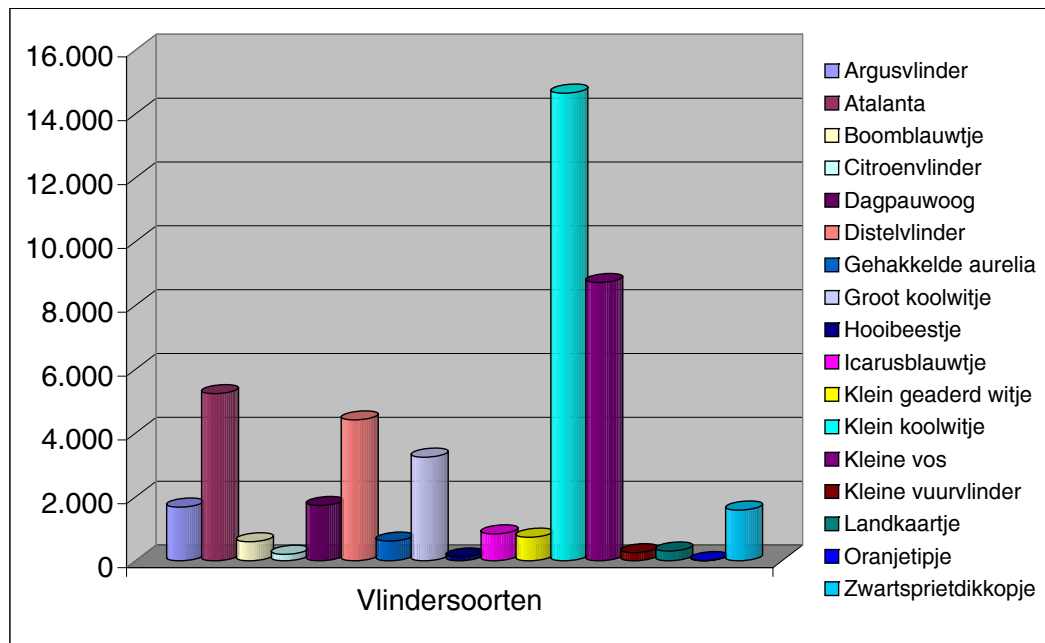
In de onderstaande tabel staan de waarnemingen van de 17 dagvlindersoorten van maand tot maand weergegeven.

soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
1 Argusvlinder		2	3	49	36	285	530	667	111		1.683
2 Atalanta		8	36	167	1.152	2.280	1.298	263	35		5.239
3 Boomblauwtje	1		145	124	16	224	77	9			596
4 Citroenvlinder	3	17	46	33	14	55	26	10	1	1	206
5 Dagpauwoog	2	36	182	65	13	998	365	59	14	1	1.735
6 Distelvlinder				84	1.000	2.186	1.052	85	7		4.414
7 Gehakkelde aurelia		47	24	10	59	259	104	110	7	1	621
8 Groot koolwitje		2	56	200	283	1.102	905	671	29		3.248
9 Hooibeestje				1	36	36	45	4			122
10 Icarusblauwtje			1	5	7	99	207	517	8		844
11 Klein geaderd witje		3	43	90	54	152	354	44			740
12 Klein koolwitje		47	499	727	894	2.833	6.017	3.535	100		14.652
13 Kleine vos	7	123	141	45	611	2.388	3.530	1.810	65	1	8.721
14 Kleine vuurvlinder			2	3	12	79	90	71			257
15 Landkaartje			10	58	9	128	74	28			307
16 Oranjetipje			4	3							7
17 Zwartsprietdikkopje				1	15	1.212	363				1.591
totaal	13	285	1.192	1.665	4.211	14.316	15.037	7.883	377	4	44.983

Op het bovenstaande kaartje zie je de lokaties van de waarnemers over de jaren 2002 (driehoek omhoog) en 2003 (driehoek omhoog).

Hieronder zijn de 17 verschillende soorten in een grafiek weergegeven.

Aantallen per soort (de van boven naar beneden genoemde soorten zijn van links naar rechts weergegeven)

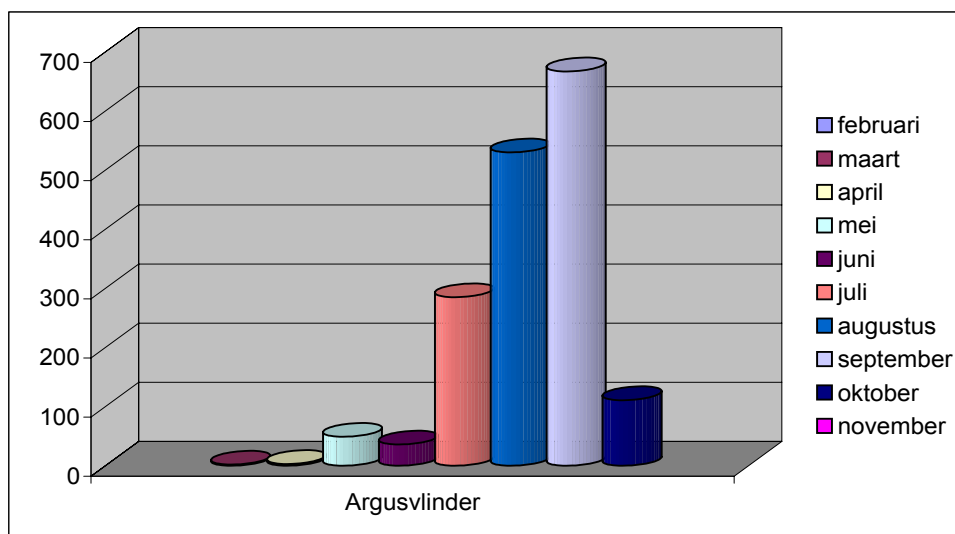
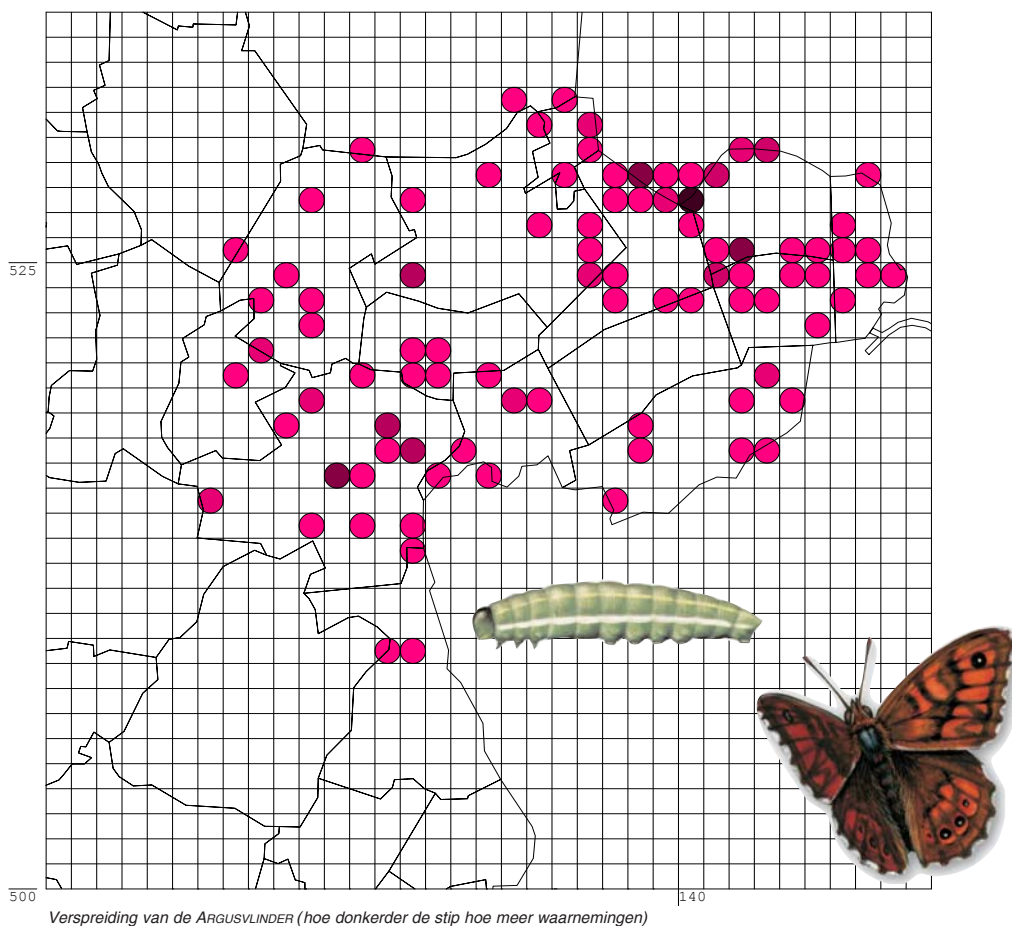
In de onderstaande tabel staat de eerste en de laatste datum waarop de 17 vlindersoorten zijn waargenomen. Daarnaast staat de datum waarop de meeste vlinders van een soort zijn gezien en het aantal op die dag.

soort	vroegste	laatste	hoogste	aantal
Argusvlinder	26-03-2003	21-10-2003	20-09-2003	198
Atalanta	15-03-2003	04-11-2003	19-07-2003	290
Boomblauwtje	28-02-2003	17-09-2003	04-05-2003	26
Citroenvlinder	14-02-2003	04-11-2003	15-07-2003	12
Dagpauwoog	15-02-2003	04-11-2003	19-07-2003	153
Distelvlinder	05-05-2003	18-10-2003	26-07-2003	381
Gehakelde aurelia	10-03-2003	05-11-2003	19-07-2003	75
Groot koolwitje	16-03-2003	06-10-2003	27-07-2003	144
Hooibeestje	28-05-2003	05-09-2003	22-06-2003	35
Icarusblauwtje	18-04-2003	02-10-2003	20-09-2003	100
Klein geaderd witje	17-03-2003	27-09-2003	23-08-2003	51
Klein koolwitje	15-03-2003	21-10-2003	11-08-2003	1.600
Kleine vos	16-02-2003	13-11-2003	11-08-2003	544
Kleine vuurvlinder	15-04-2003	26-09-2003	05-09-2003	23
Landkaartje	15-04-2003	15-09-2003	19-07-2003	38
Oranjetipje	20-04-2003	02-05-2003	02-05-2003	3
Zwartspriddikkopje	25-05-2003	23-08-2003	26-07-2003	292

NB. Voor de eenduidigheid is, bij de grafieken in de paragrafen 4.1 t/m 4.17, gekozen om langs de x-as steeds dezelfde maanden aan te houden (februari t/m november), en voor de duidelijkheid 7 verschillende schalen voor de aantallen op de y-as n.l. 2000, 1000, 500, 250, 150, 100 en 50.

4.1 *Argusvlinder (Lasiommata megera)*

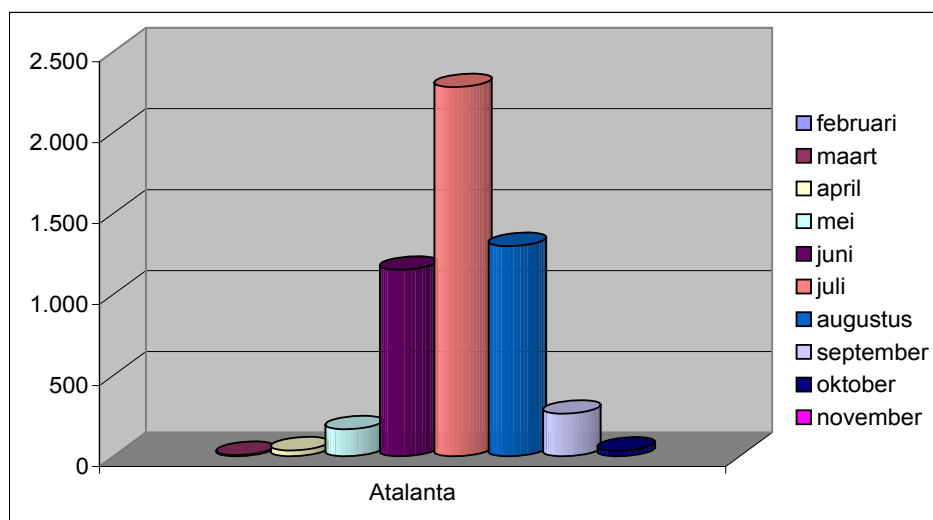
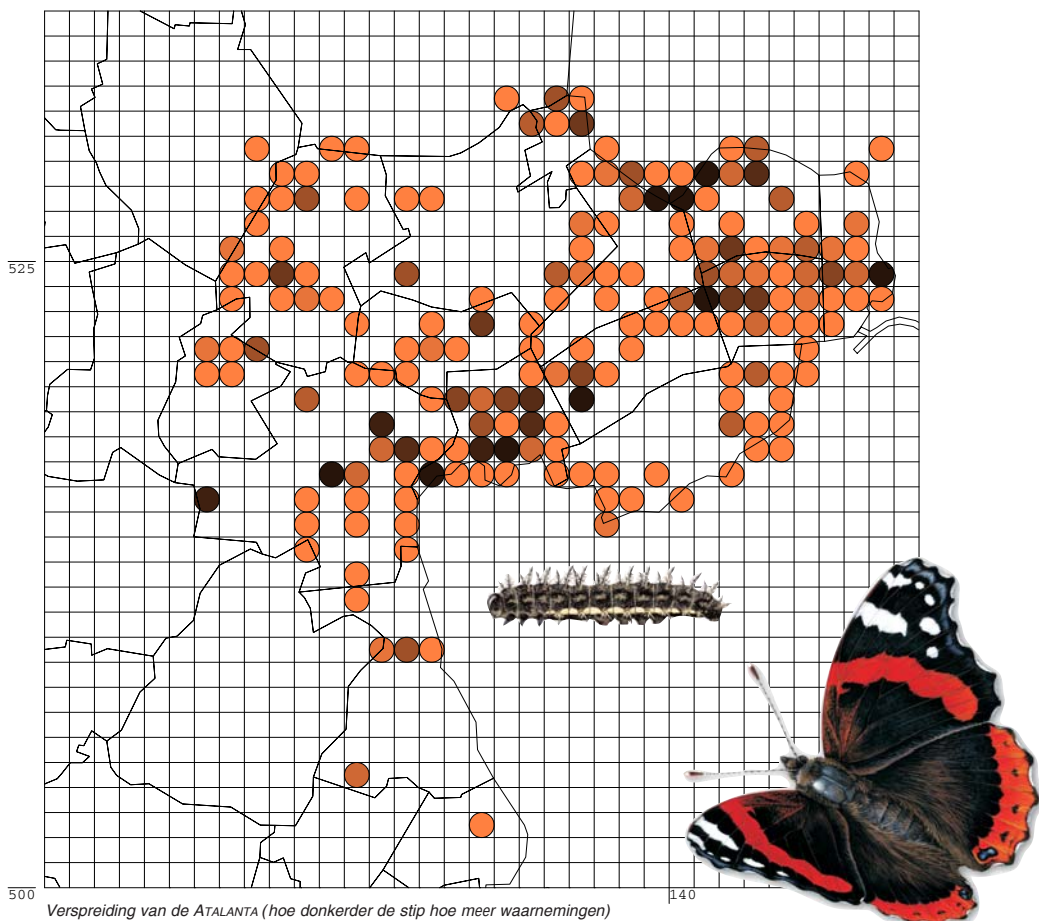
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Argusvlinder		2	3	49	36	285	530	667	111		1.683

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.2 *Atalanta* (*Vanessa atalanta*)

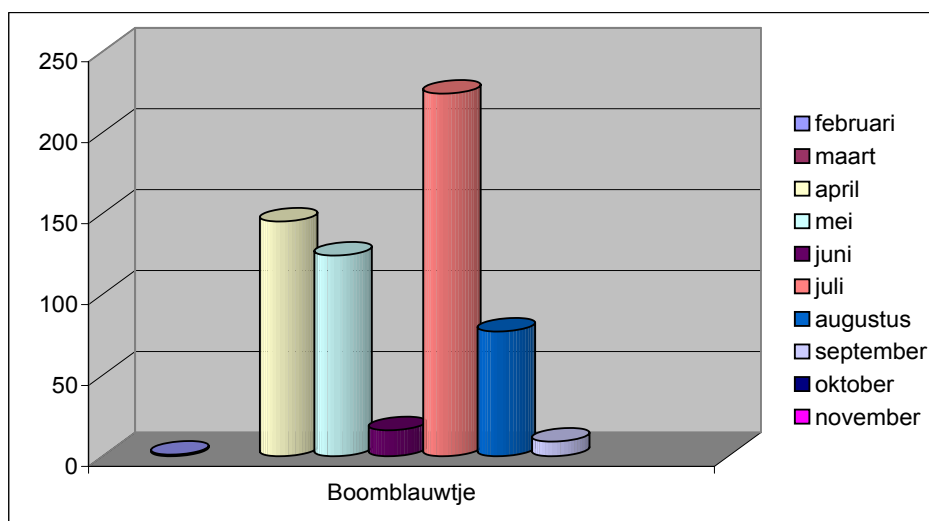
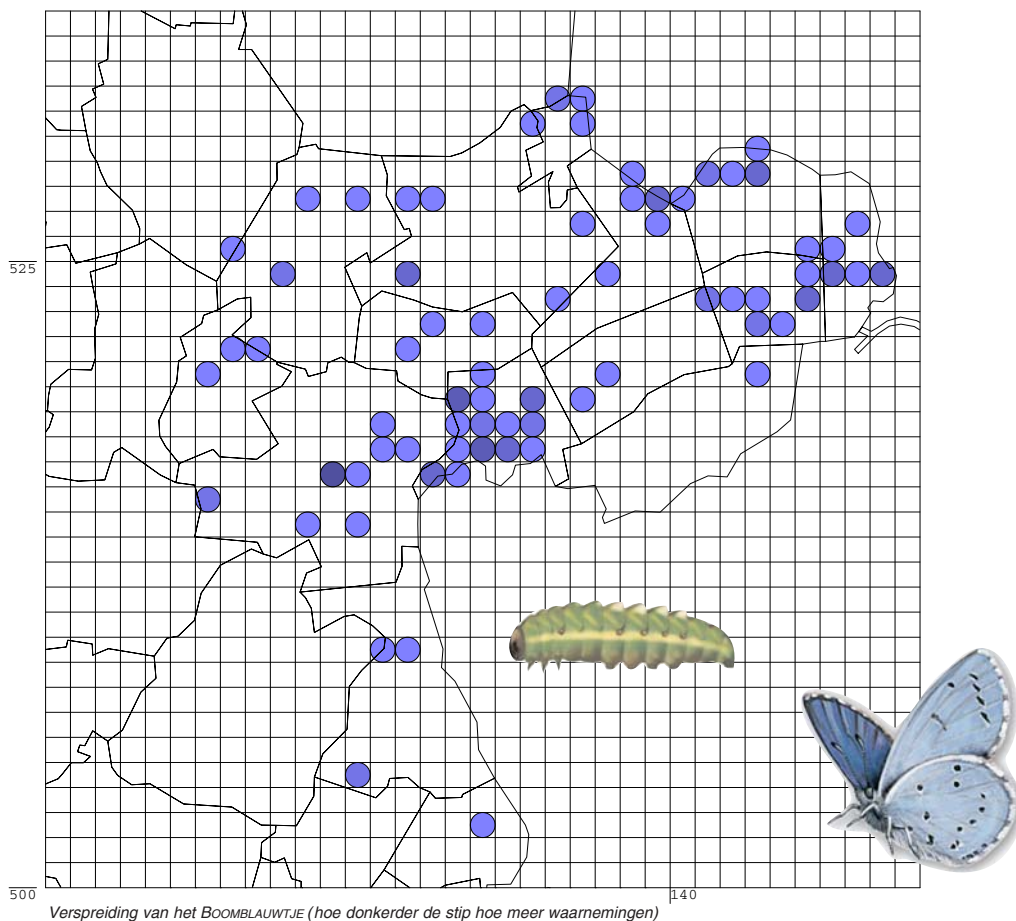
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Atalanta		8	36	167	1.152	2.280	1.298	263	35		5.239

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.3 Boomblauwtje (*Celastrina argiolus*)

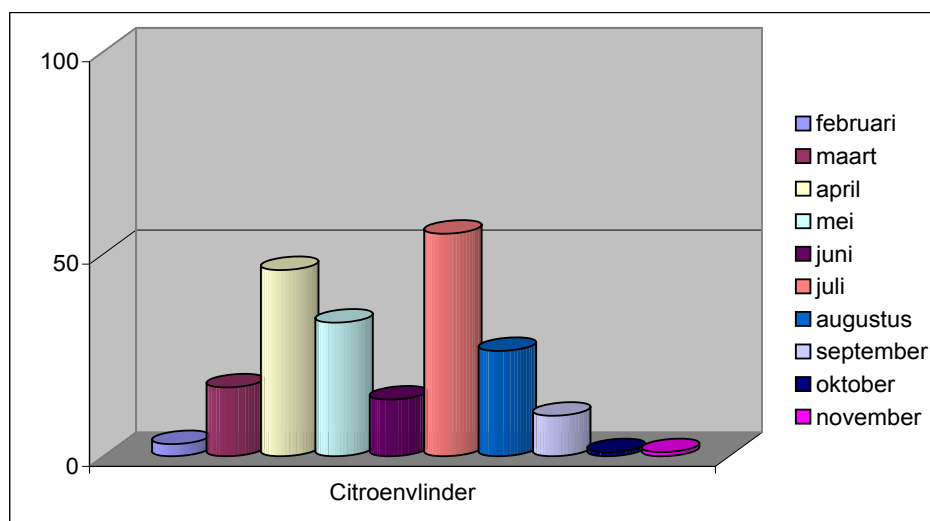
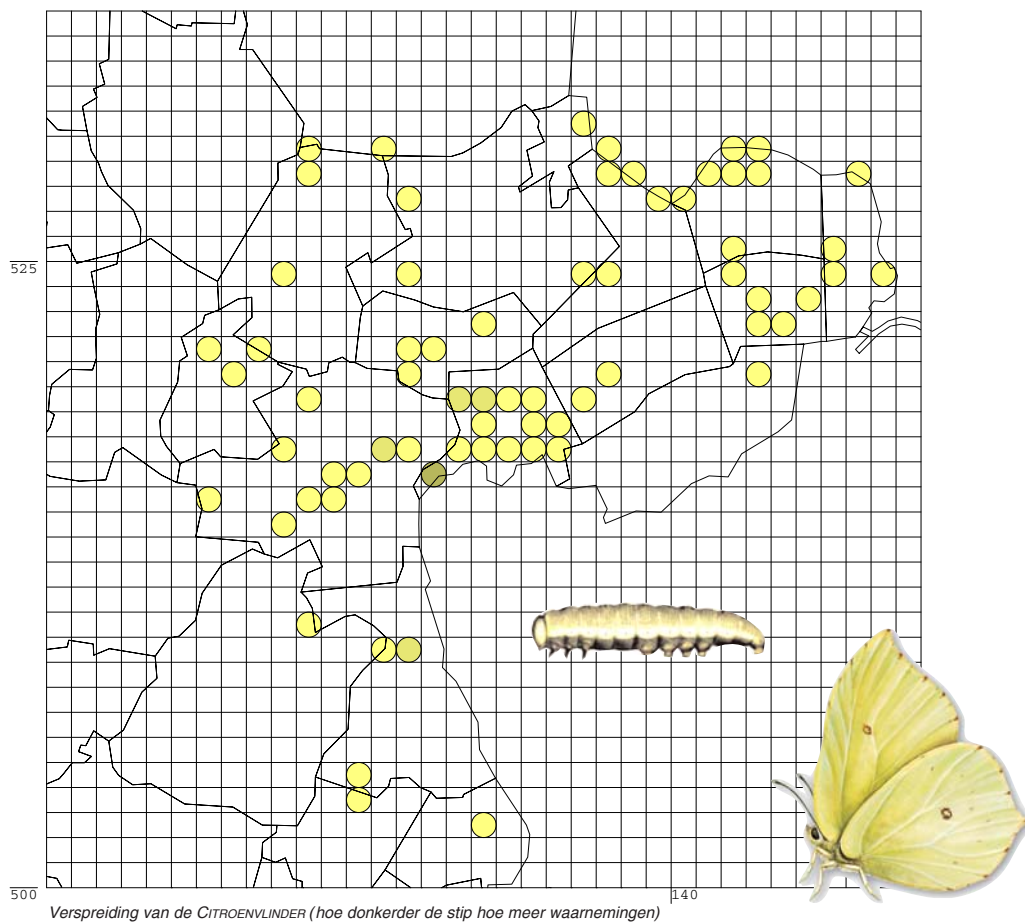
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Boomblauwtje	1		145	124	16	224	77	9			596

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

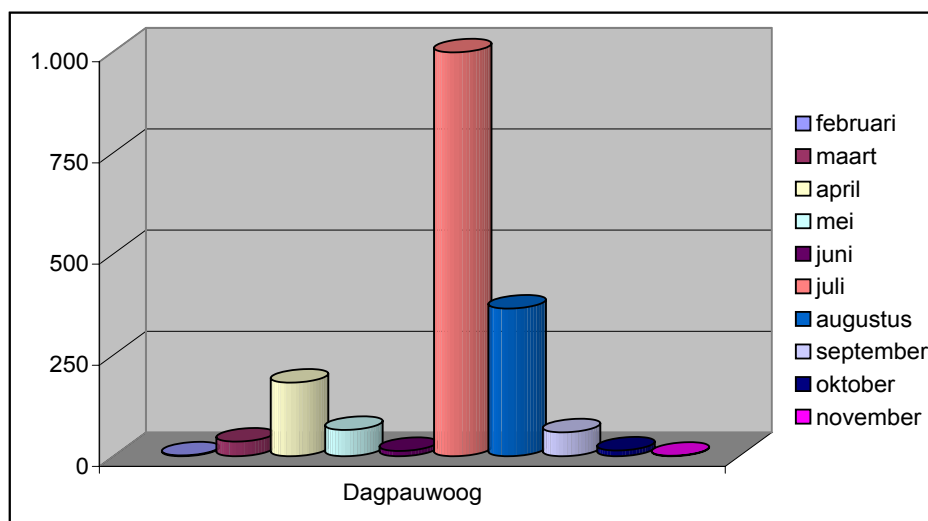
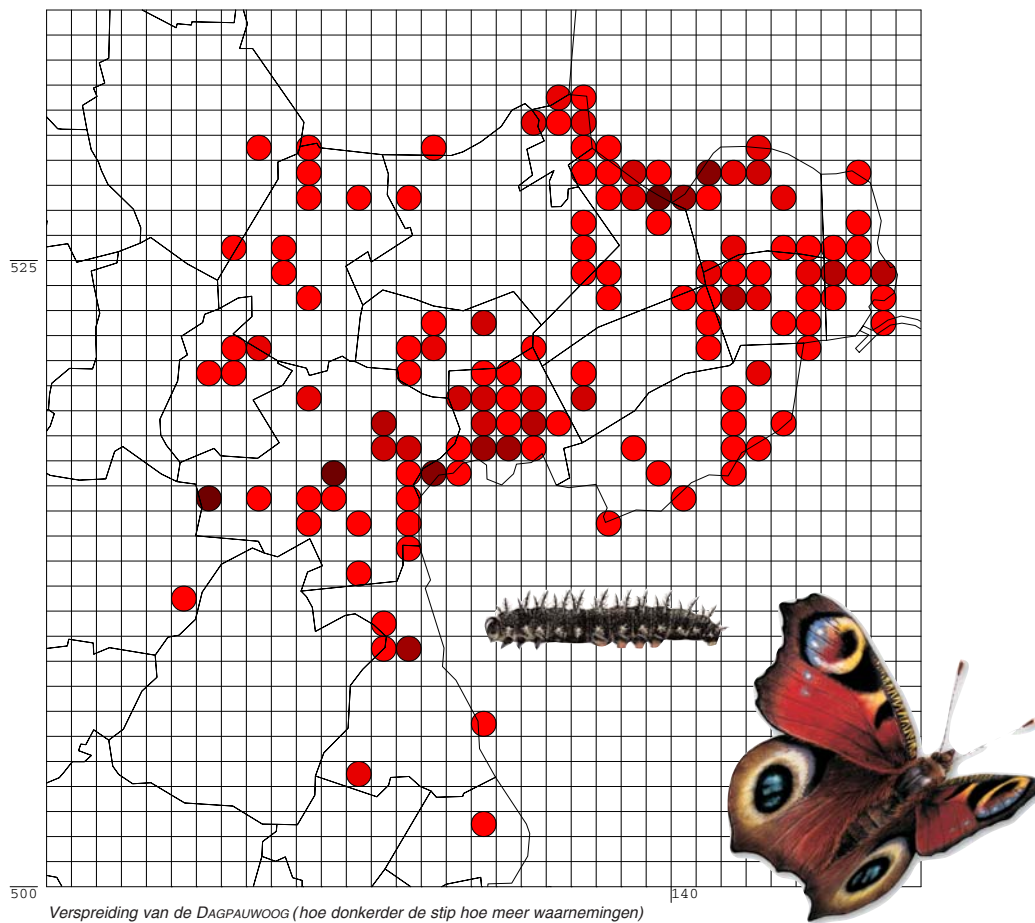
4.4 Citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*)

soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Citroenvlinder	3	17	46	33	14	55	26	10	1	1	206

4.5 *Dagpauwoog (Inachis io)*

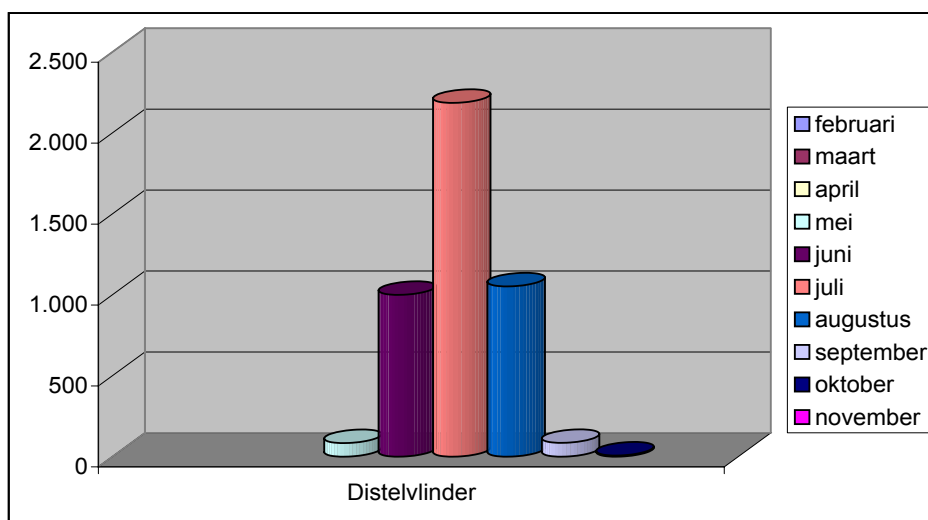
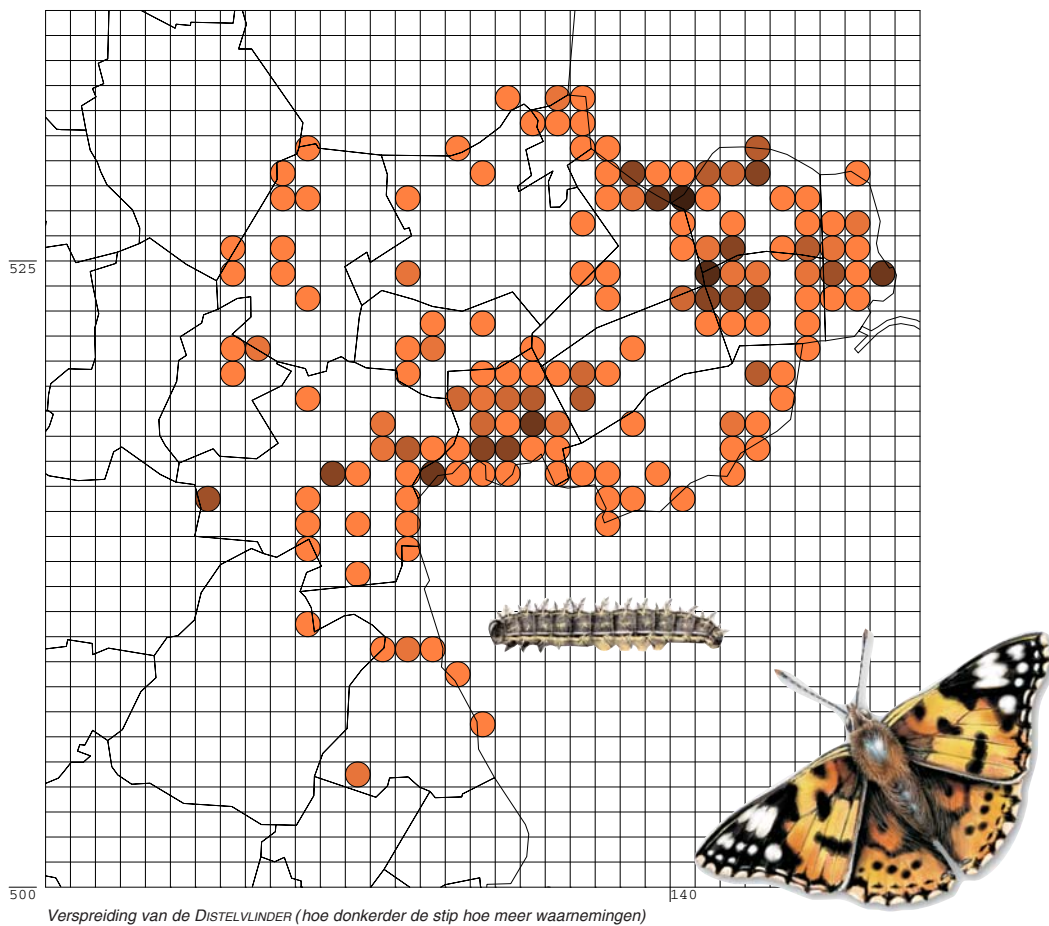
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Dagpauwoog	2	36	182	65	13	998	365	59	14	1	1.735

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.6 *Distelvlinder* (*Vanessa cardui*)

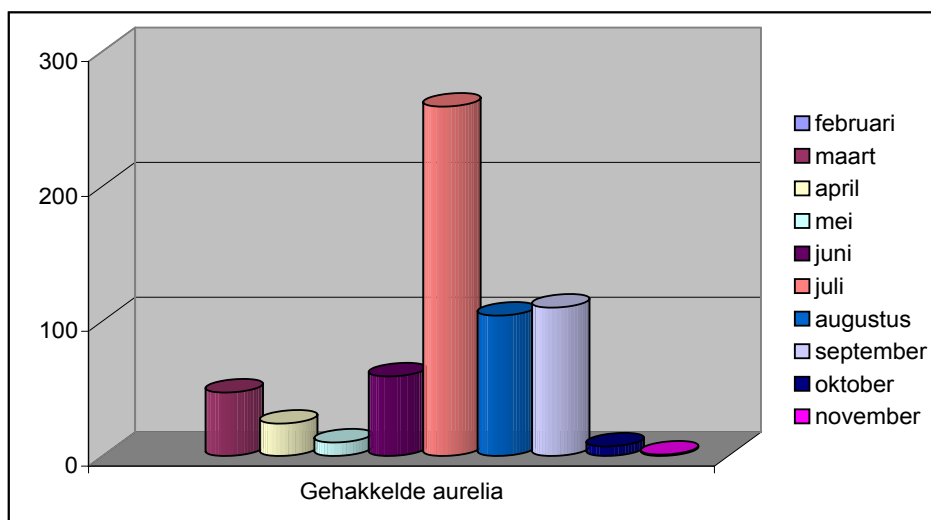
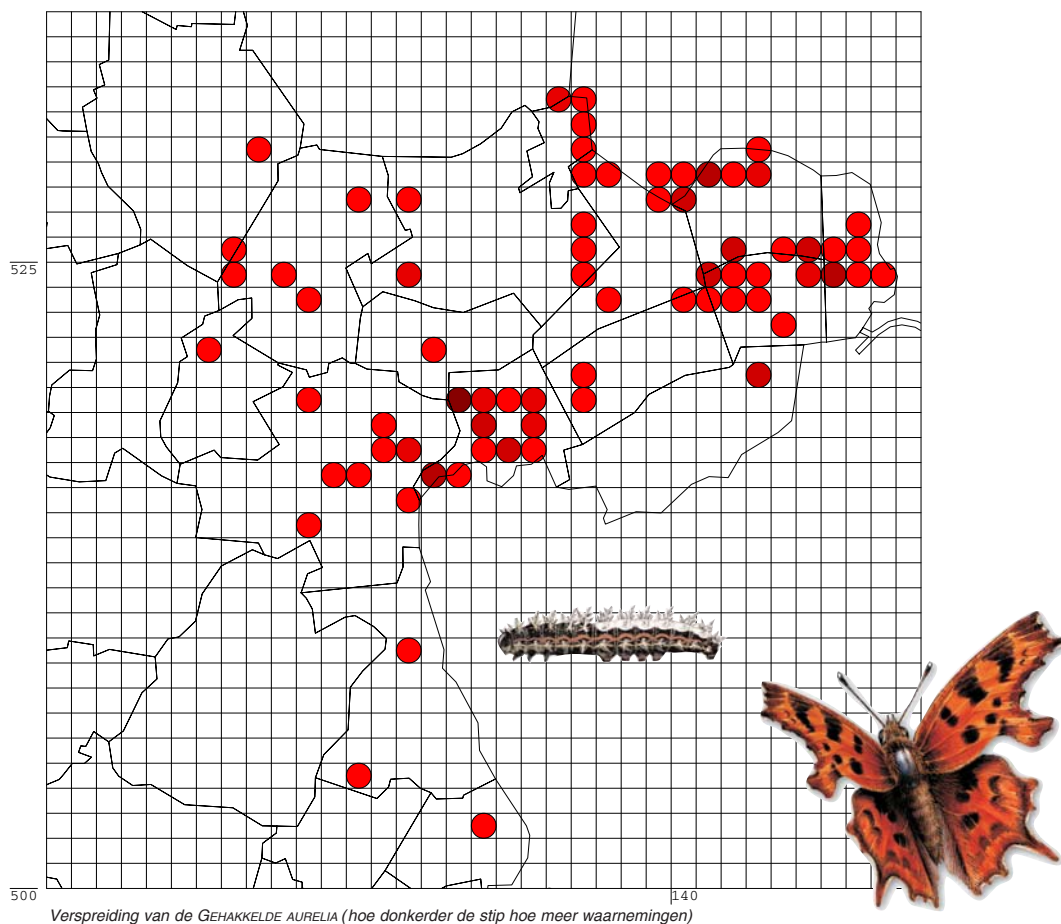
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Distelvlinder				84	1.000	2.186	1.052	85	7		4.414

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.7 *Gehakkelde aurelia* (*Polygonia c-album*)

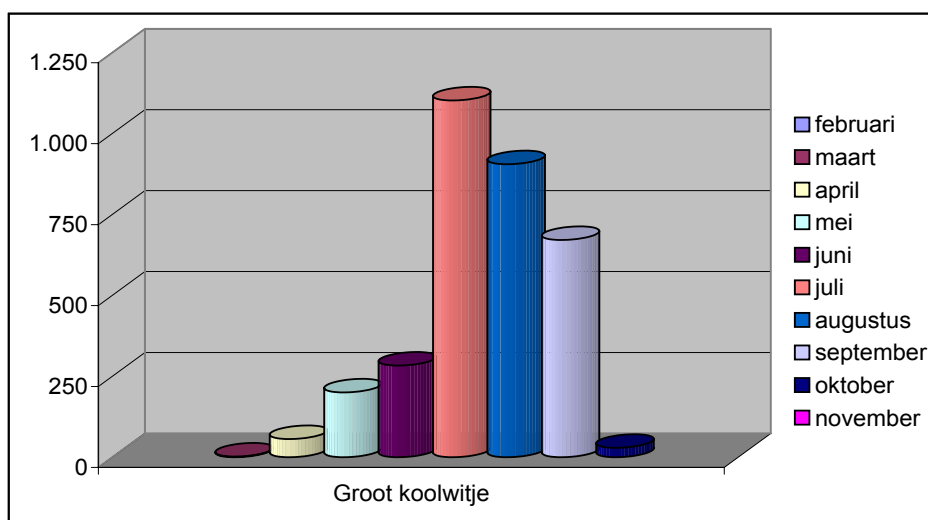
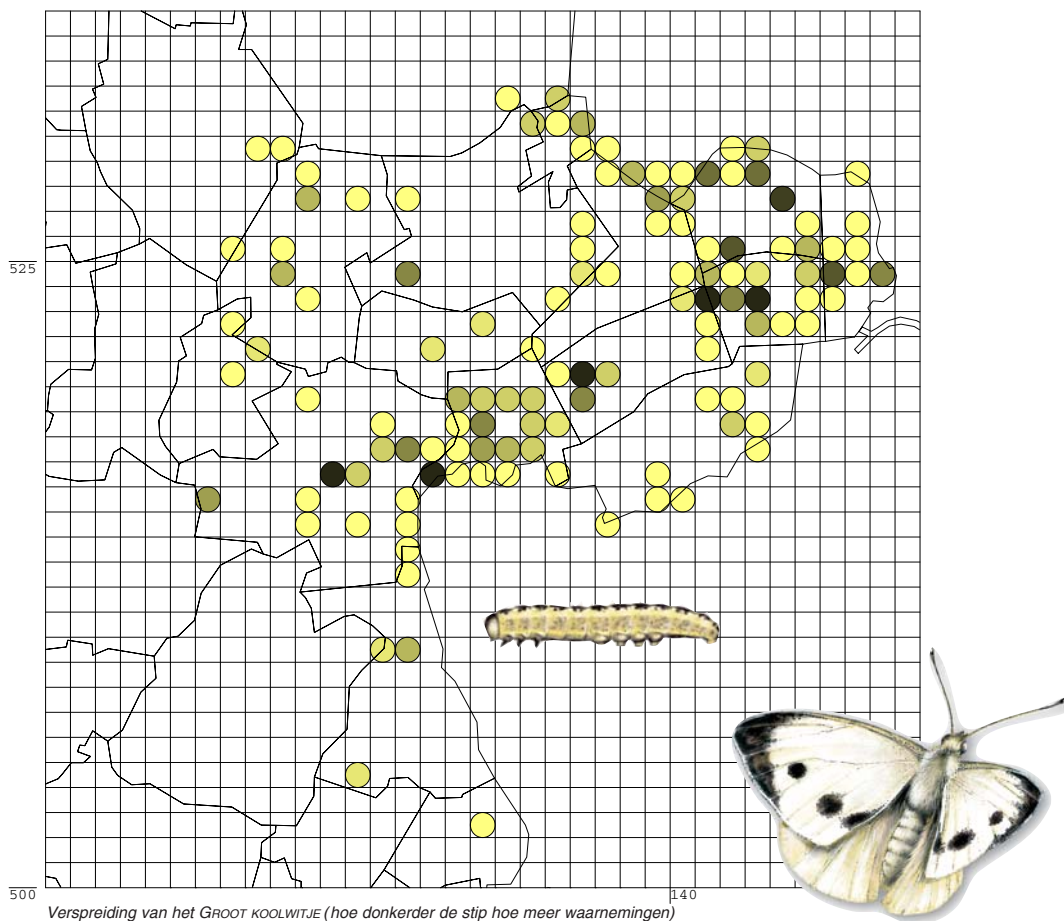
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Gehakkelde aurelia		47	24	10	59	259	104	110	7	1	621

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.8 Groot koolwitje (*Pieris brassicae*)

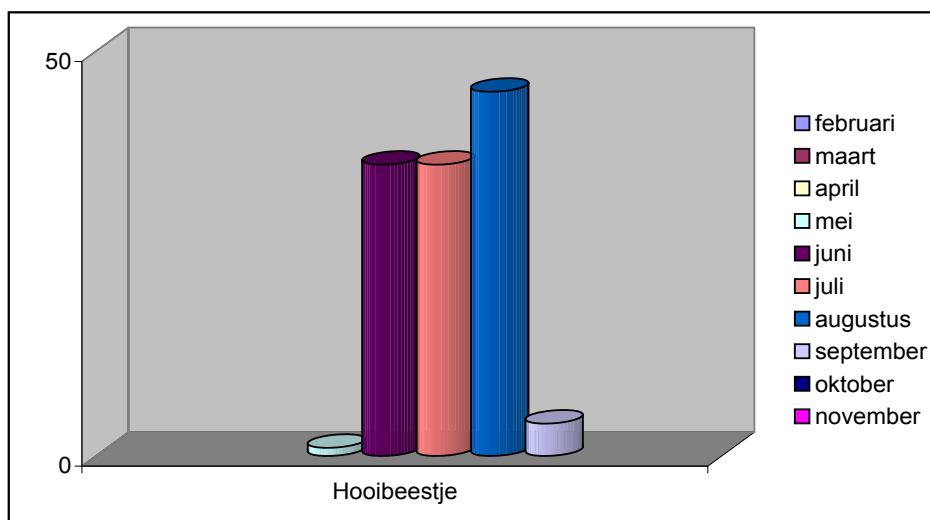
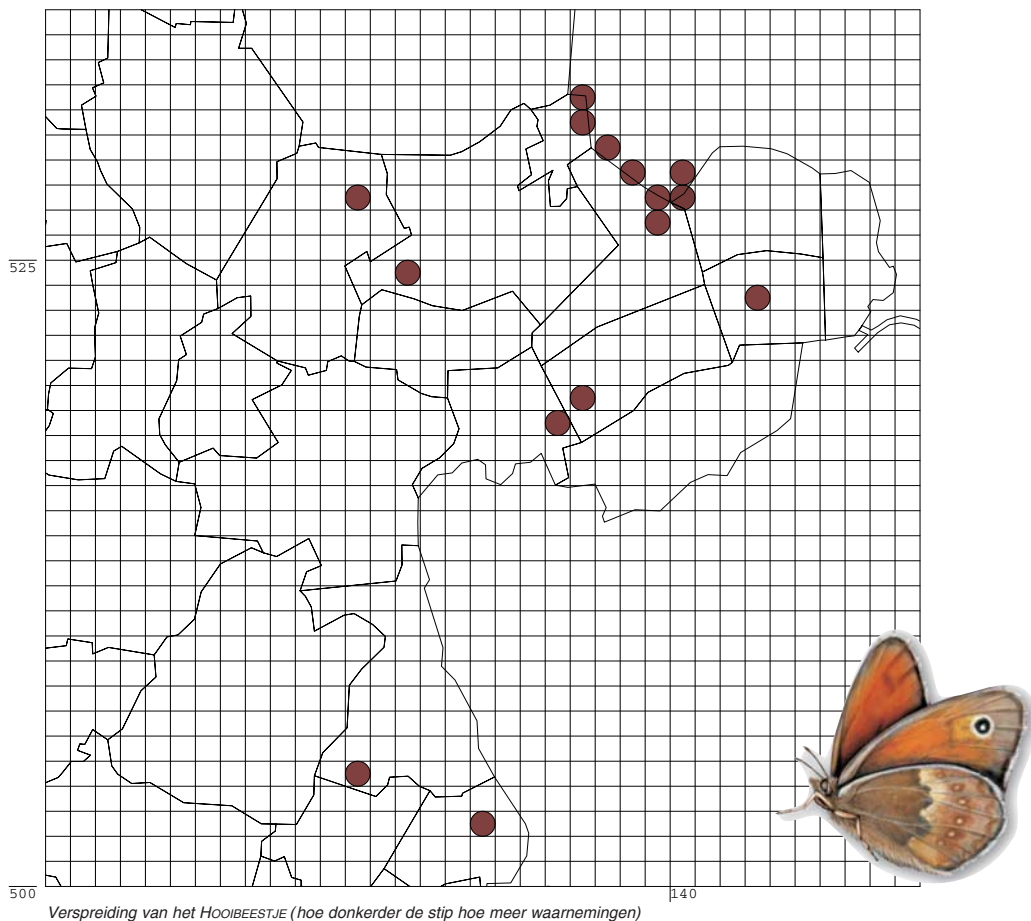
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Groot koolwitje		2	56	200	283	1.102	905	671	29		3.248

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.9 Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)

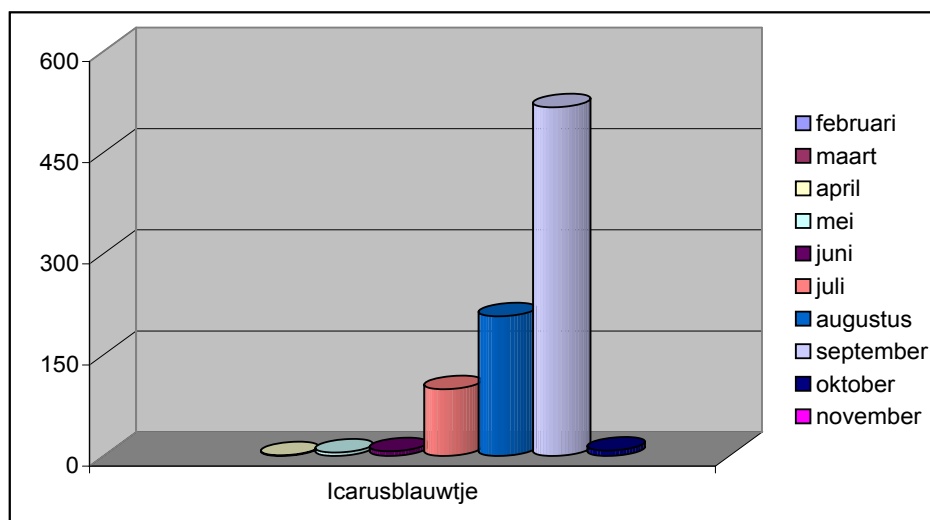
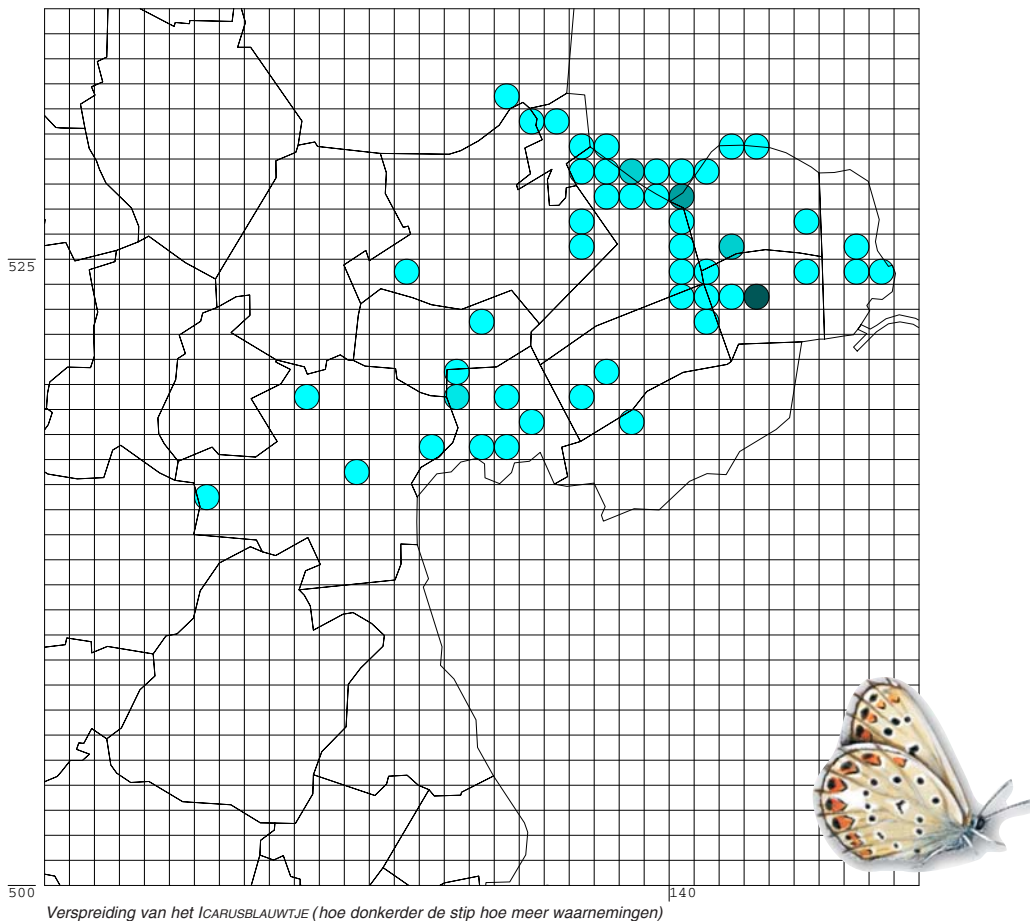
	soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Hooibeestje					1	36	36	45	4			122

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.10 Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*)

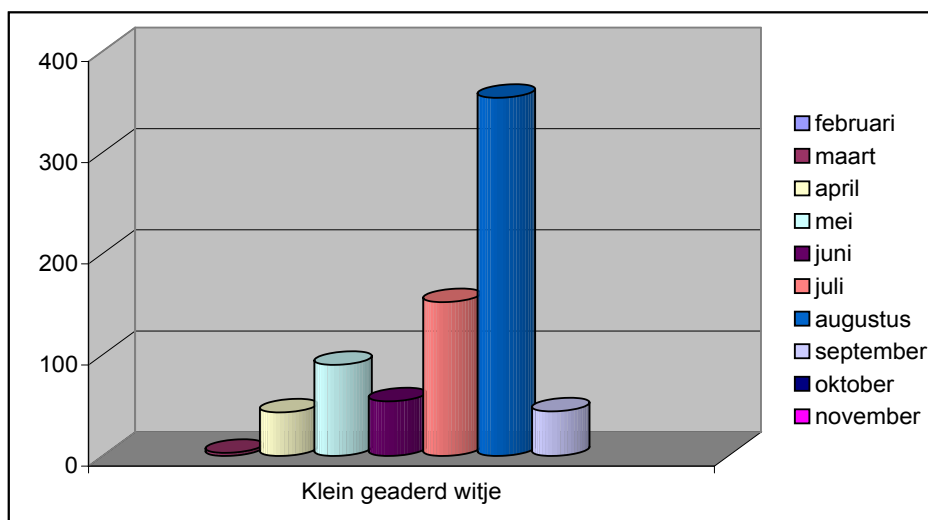
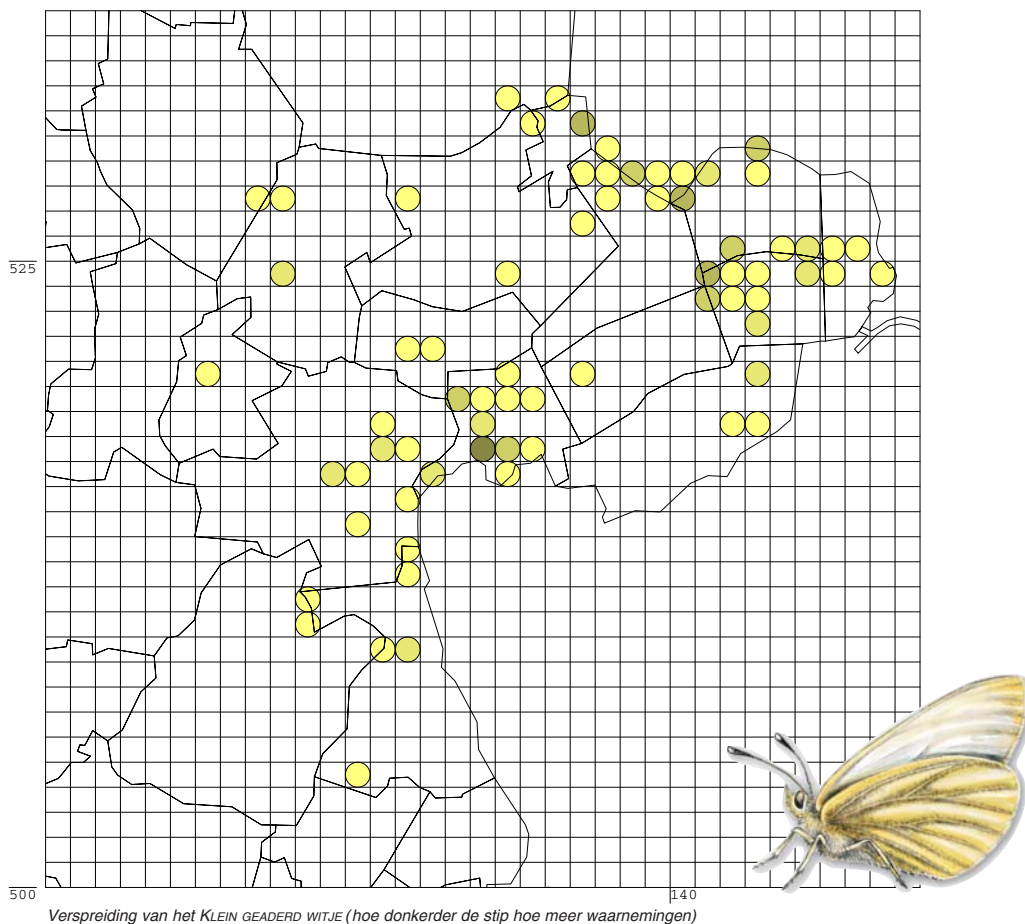
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Icarusblauwtje			1	5	7	99	207	517	8		844

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

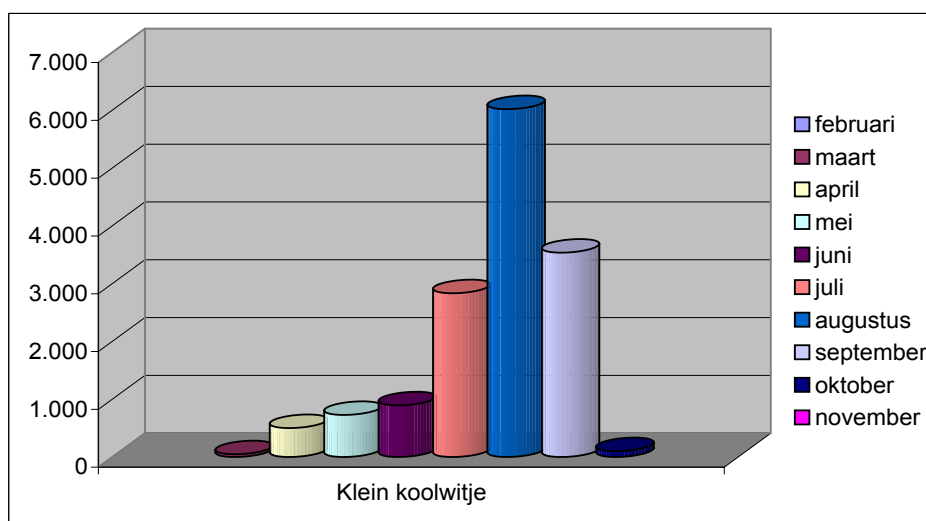
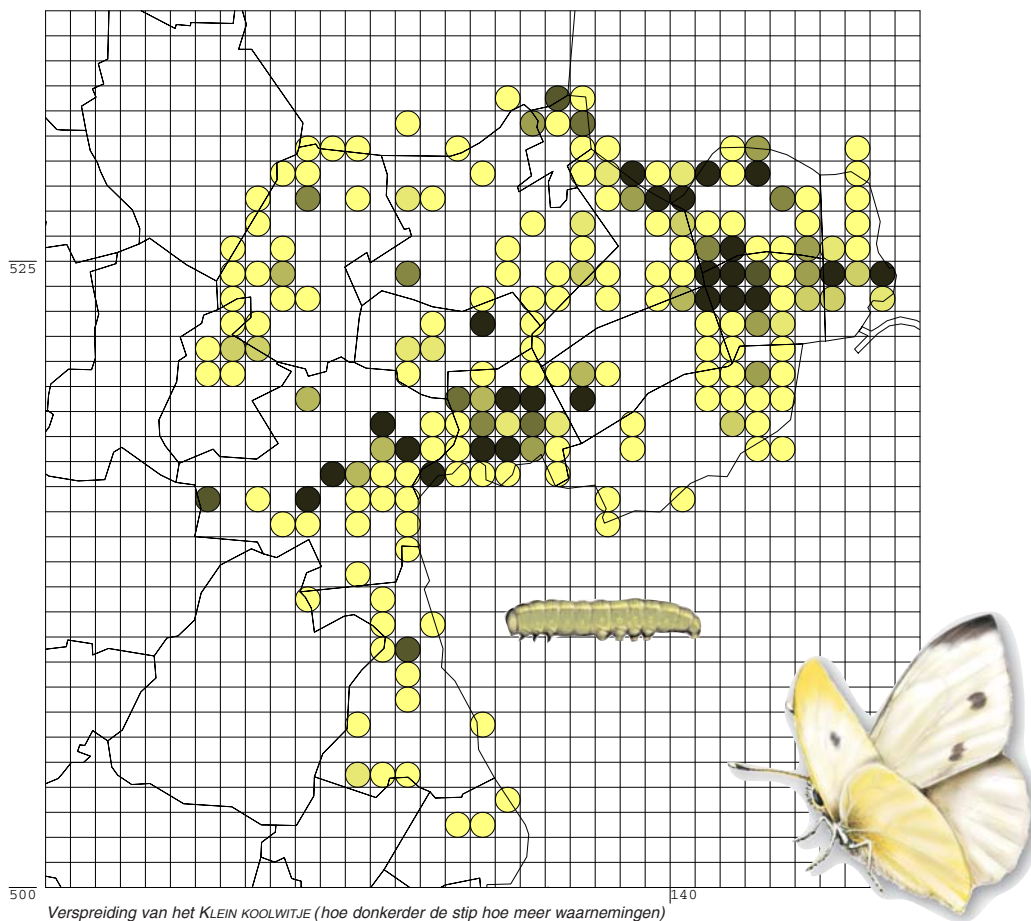
4.11 Klein geaderd witje (*Pieris napi*)

soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Klein geaderd witje		3	43	90	54	152	354	44			740

4.12 Klein koolwitje (*Pieris rapae*)

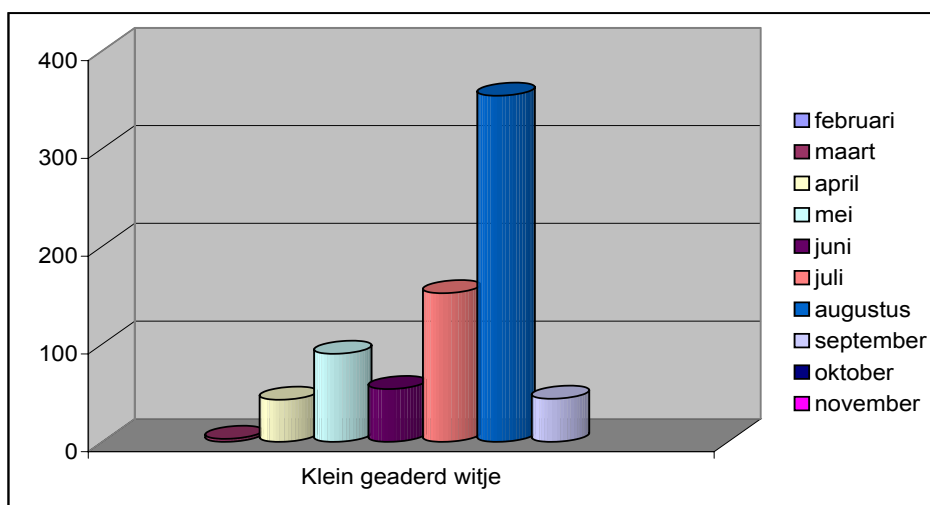
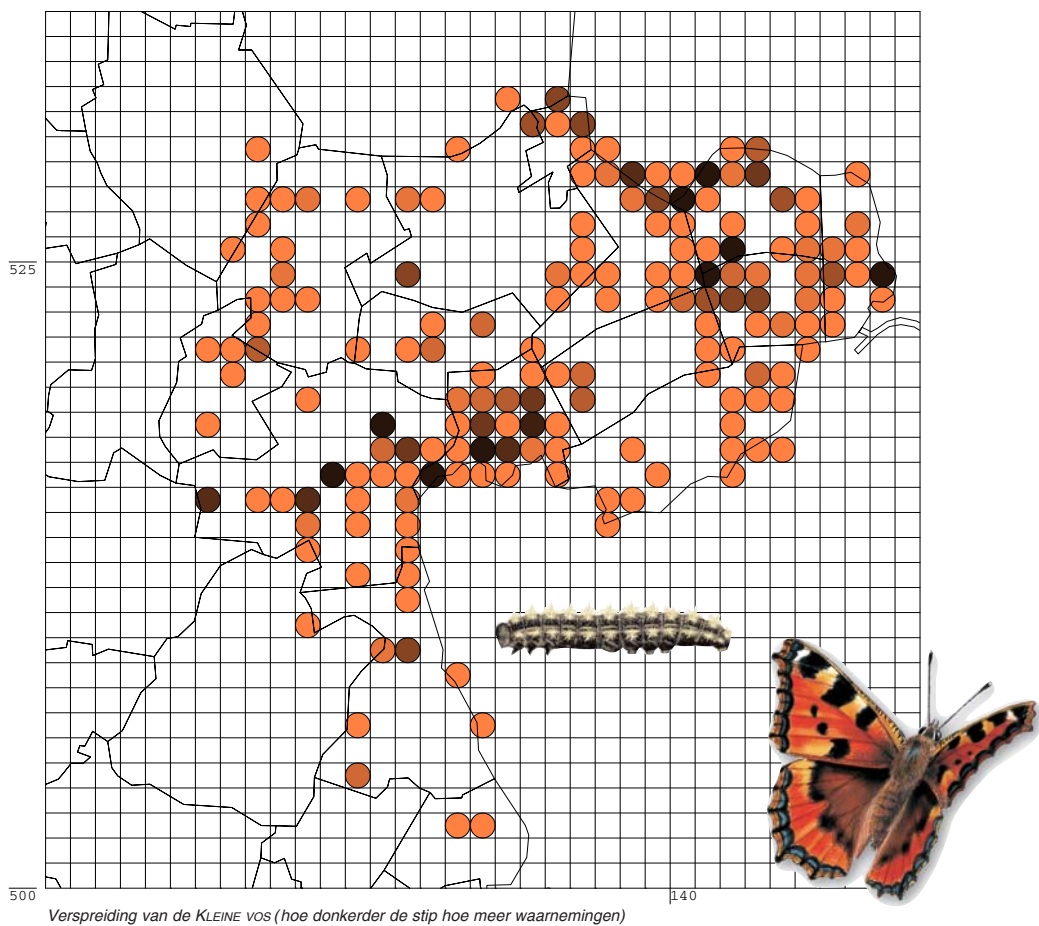
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Klein koolwitje		47	499	727	894	2.833	6.017	3.535	100		14.652

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.13 *Kleine vos (Aglais urticae)*

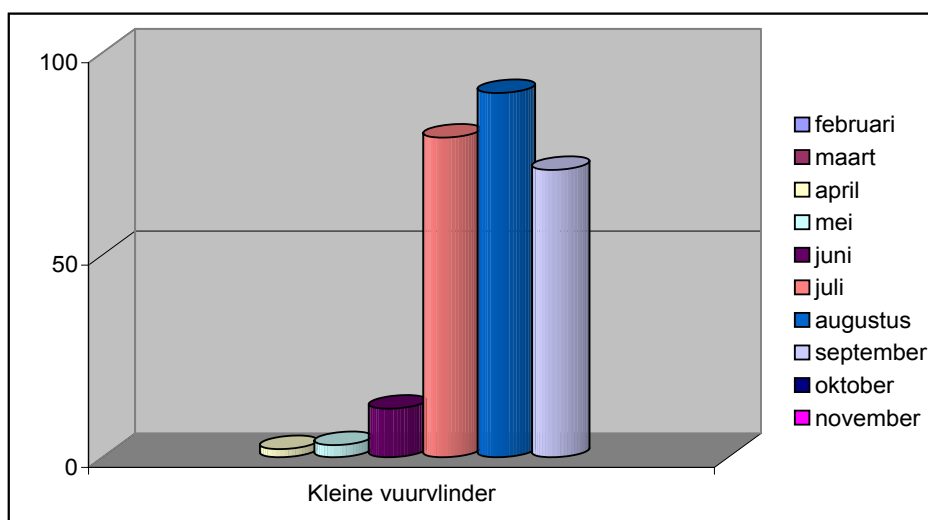
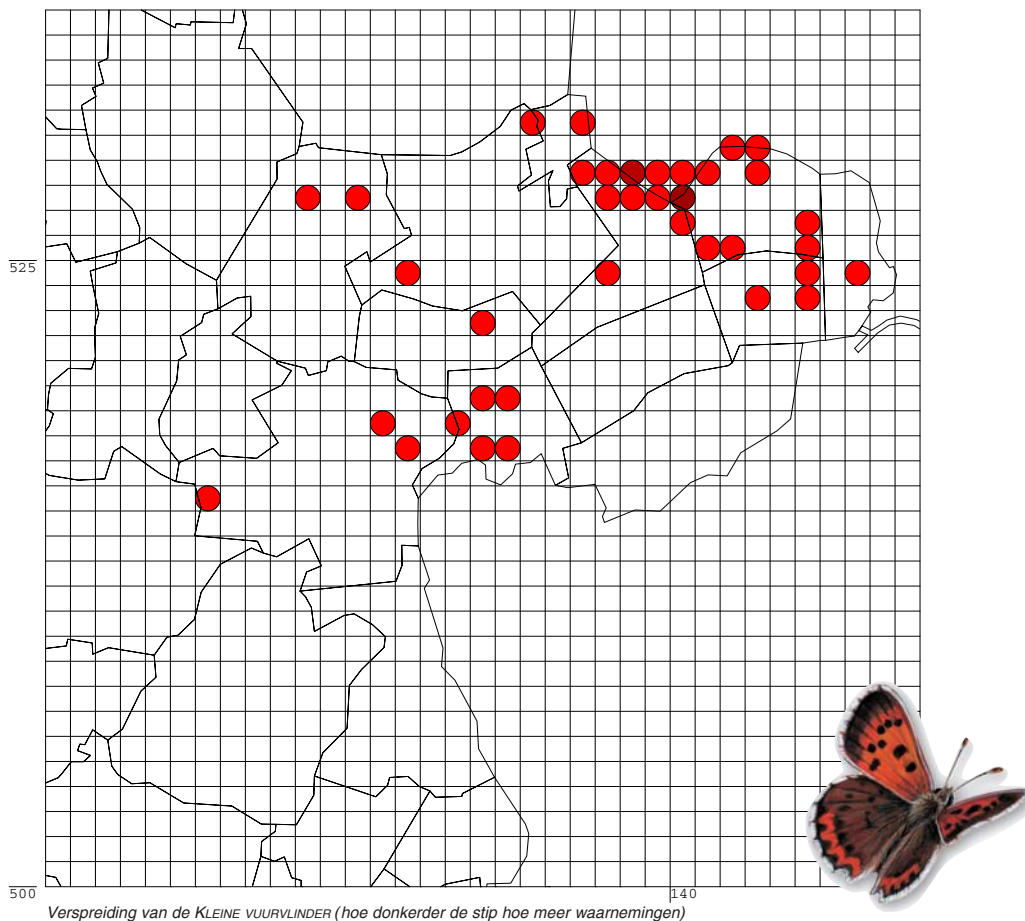
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Kleine vos	7	123	141	45	611	2.388	3.530	1.810	65	1	8.721

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

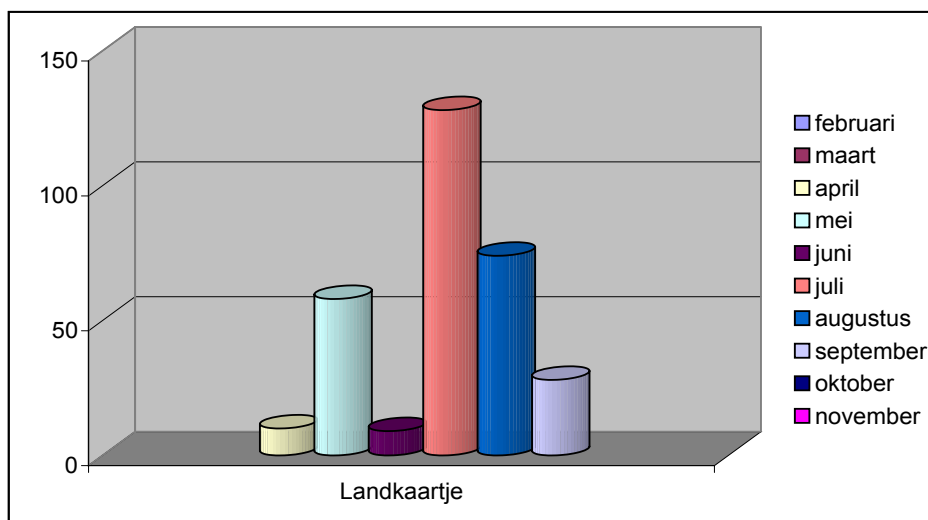
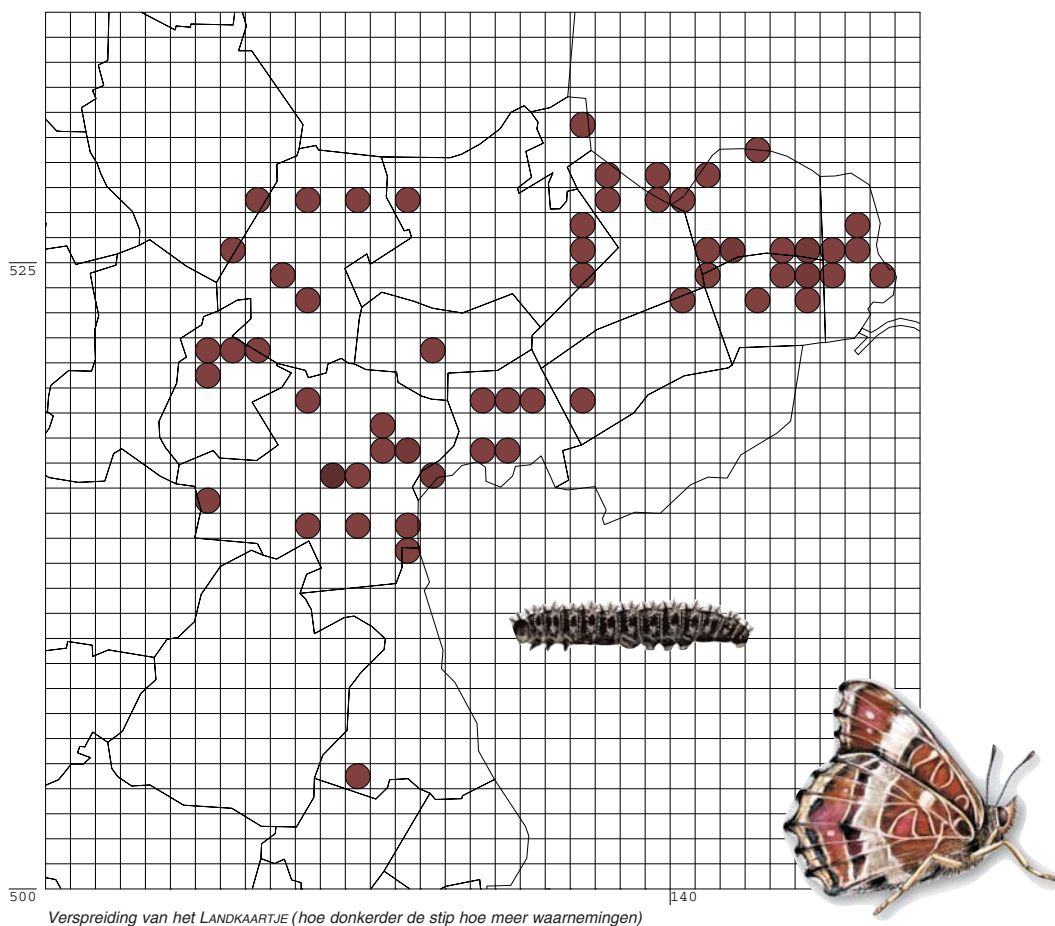
4.14 *Kleine vuurvinder (Lycaena phlaeas)*

soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Kleine vuurvinder			2	3	12	79	90	71			257

4.15 Landkaartje (*Araschnia levana*)

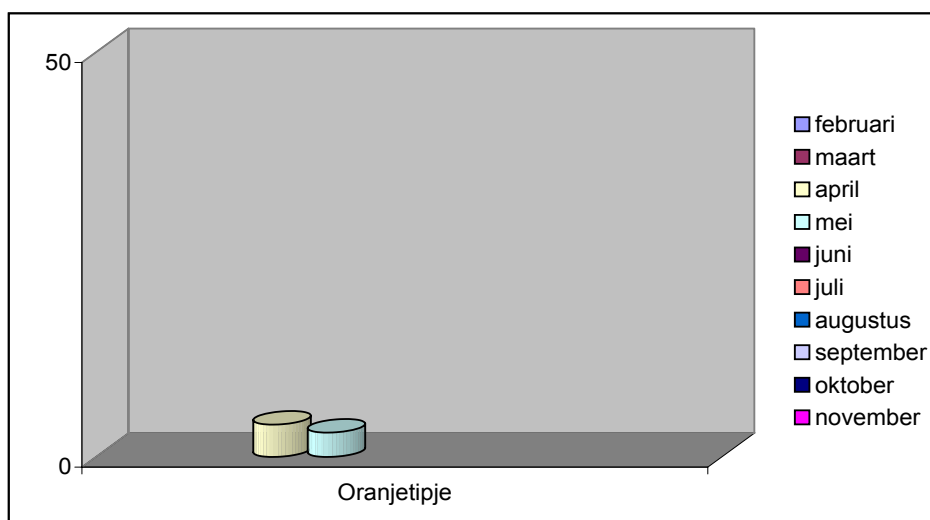
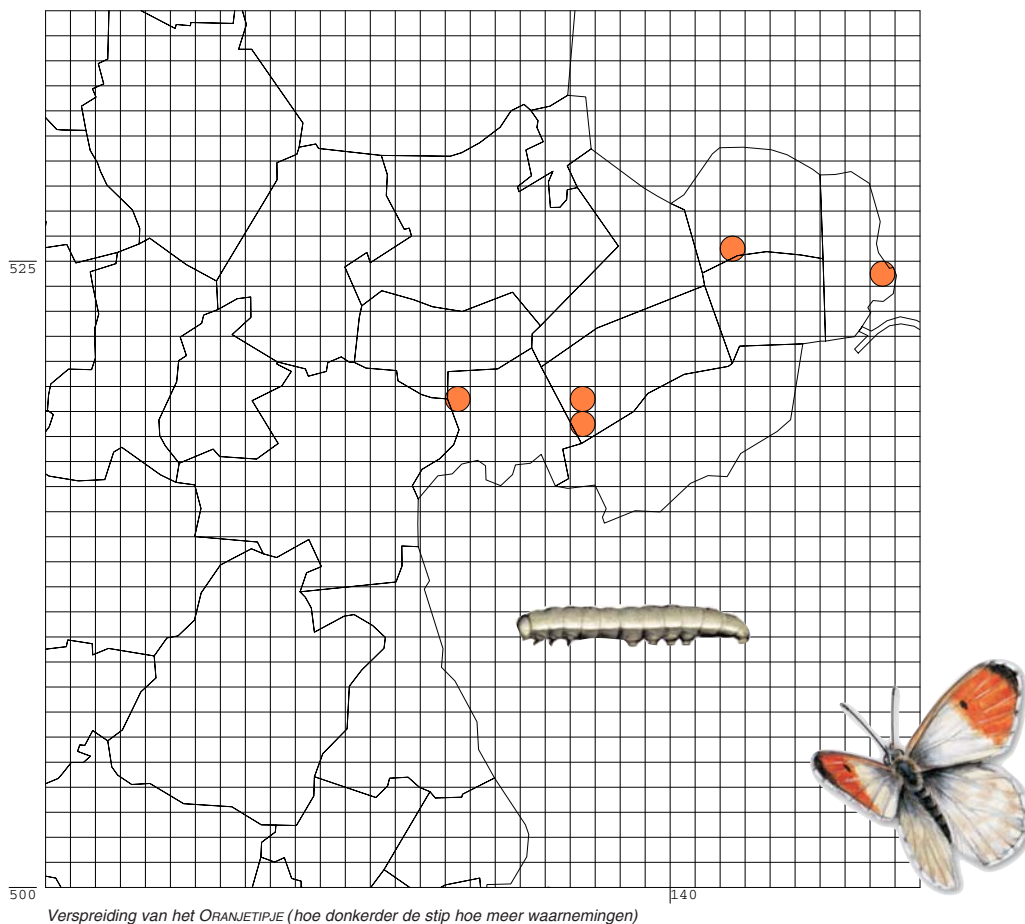
soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Landkaartje			10	58	9	128	74	28			307

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.16 Oranjetipje (*Anthocharis cardamines*)

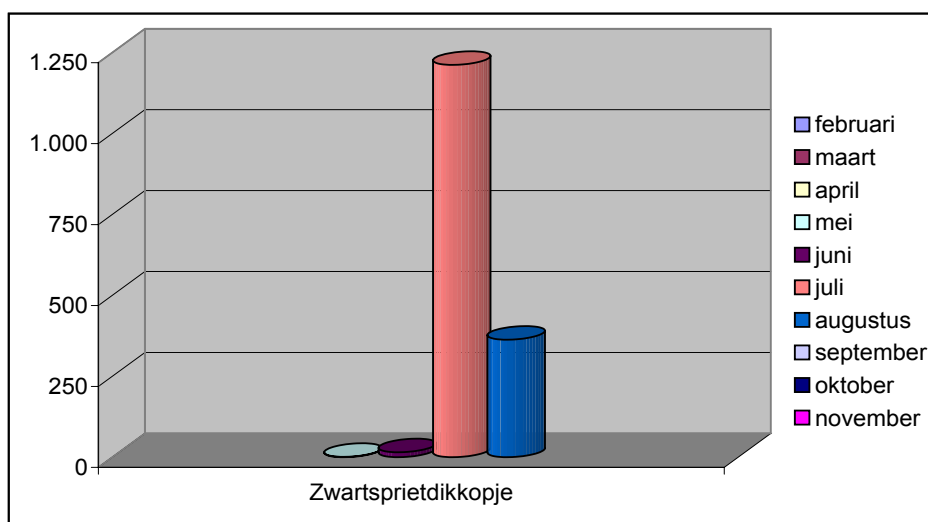
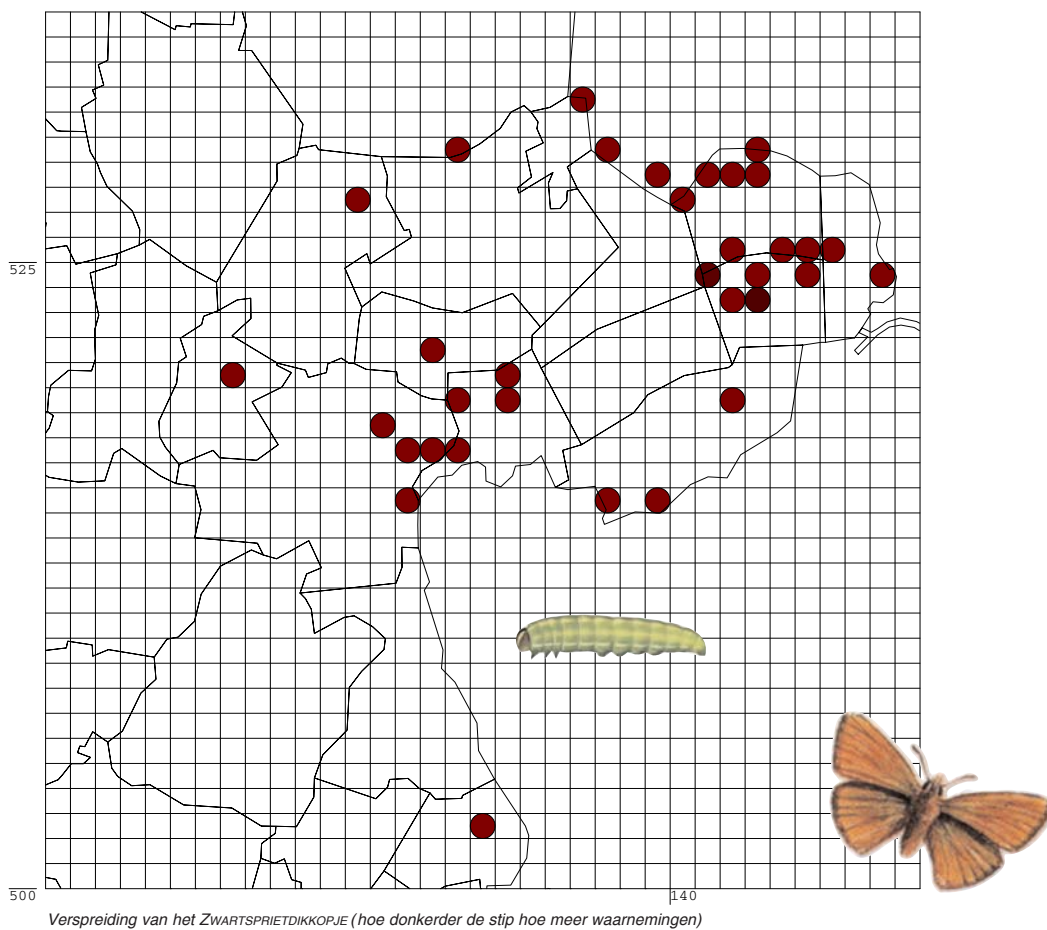
	soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Oranjetipje				4	3							7

Aantallen per maand (de van boven naar beneden genoemde maanden zijn van links naar rechts weergegeven)

4.17 Zwartsprieddikkopje (*Thymelicus lineola*)

soort	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	totaal
Zwartsprieddikkopje				1	15	1.212	363				1.591

4.18 Overige soorten

Naast de 17 op de vlinderkaart aangegeven soorten zijn er nog verschillende andere dag- en nachtvlindersoorten doorgegeven. In de onderstaande tabellen zijn deze weergegeven

Dagvlinders	
Bont zandoogje	7
Bruin blauwtje	48
Bruin zandoogje	5
Geelsprietdikkopje	1
Gele luzernevlinder	23
Groentje	2
Groot dikkopje	3
Grote parelmoervlinder	1
Keizersmantel	1
Kleine ijsvogelvlinder	2
Kleine parelmoervlinder	16
Koevinkje	3
Koninginnepage	3
Oranje luzernevlinder	143
Resedawitje	6
	264

GROENTJE
(*Callophrys rubi*)

SINT JACOB SVLINDER
(*Tyria jacobaeae*)

KLEINE PARELMOERVLINDER
(*Issoria lathonia*)

GAMMA-UIL
(*Autographa gamma*)

MUNTVLINDER
(*Pyrausta aurata*)

Nachtvlinders		Nachtvlinders	
Agaatvlinder	9	Kleverspanner	25
Agriphila tristella	4	Koper vlinder, glansuil	3
Alsophila aescularia	1	Koperuil	1
Anjermot	5	Kroosvlindertje	3
Appelwesvlinder	1	Lieveling	81
Aspitates Gilvaria	3	Ligusterpijlstaart	1
Bastaardhoornrups	7	Lindepijlstaart	1
Bontebessespanner	20	Lomaspilis marginata	2
Brandnetelmot	19	Lycia zonaria	1
Bruine snuituil	4	Meekrapvlinder	179
Cabera pusaria	11	Muntvlinder	848
Camptogramma bilineata	4	Mythimna	1
Chloroclysta truncata	1	Nomophila noctuella	42
Chrysoteuchia culmella	277	Piramidevlinder	10
Crambus pratella	55	Plakker	2
Dromedaris	1	Platyptilla gonodactyla	3
Earias clorana	1	Pleuroptya ruralis	99
Eilema griseola	2	Pyrausta aurata	16
Elignodonta ziczac	1	Pyrausta purpuralis	44
Elophila nymphaeata	1	Roesje	6
Eulithis mellinata	1	Rood weeskind	17
Eupithecia centaureata	5	Roodbandbeervlinder	12
Eupithecia succentaurea	1	Scoparia arundinata	8
Eurrhpara coronata	1	Semiothisa clathrata	47
Eurrhpara coronata	9	Spinselmotjes	50
Gamma-uil	7.001	Stippelmot	790
Glasvleugelpijlstaart	2	Tauvlinder	23
Grasuil	2	Taxusmeter	1
Grote appelbladroller	1	Tienuursvlinder	3
Grote beervlinder	4	Tijgervlinder	1
Hagedoornvlinder	4	Waldstrobandspanner	1
Harlekijn	6	Waterleliemot	4
Huismoeder	36	Windepilstaart	1
Hypena proboscidalis	1	Witvlakvlinder	1
Kameeltje	1	Xanthorhoe fluctuata	12
Kleine beer	2	Xanthorhoe montanata	13
Kleine hermelijn	1	Zomervlinder	2
Kleine wintervlinder	1	Zwarte c-uil	4
Kleine zomervlinder	3		9.864

5 *Vergelijking van de resultaten*

Opnieuw was het weer een belangrijke invloedrijke factor. Het hele jaar door is het prachtig droog warm weer geweest. Dit heeft invloed gehad op de resultaten, want het weer is uitnodigend geweest om naar buiten te gaan. En het aantal waarnemingen is hoog. Dat was opvallend in de maanden juni, juli, augustus en september waar het aantal vlinders gestaag omhoog gaat. Het is echter in die periode ook vakantie en de mensen hebben meer tijd. In totaal zijn er van alle soorten vlinders meer waarnemingen gedaan. Alleen het **BOOMBLAUWTJE** is achteruitgegaan 901 in 2002 en 596 in 2003. Het **ORANJETIPJE** bleef ongeveer hetzelfde: 5 in 2002 en 7 in 2003. En het **ICARUSBLAUWTJE** was opvallend toegenomen van 98 in 2002 naar 844 in 2003. Recordbreker in de maand augustus en over het hele jaar is het **KLEINE KOOLWITJE**. Overigens net zoals in 2002. Er was zelfs hier geen juni-dipje te bekennen. Verheugend is de toename van de **KLEINE VOS** met 8.721 waarnemingen tegen 1.607 in 2002. Nu maar afwachten of dit wil doorzetten. **ATALANTA** en **DISTELVLINDER** de koplopers van vorig jaar staan in 2003 hoog in de lijst. In totaal zijn er 44.983 dagvlinders waargenomen

Naast de 17 soorten van de vlinderkaart zijn er nog 15 andere dagsoorten waargenomen, waaronder tamelijke bijzondere zoals het **BONT ZANDOOGJE**, **BRUIN ZANDOOGJE**, **GELE-** en **ORANJE LUZERNEVLINDER**, **RESEDAWITJE**, **KLEINE PARELMOERVLINDER** en **KONINGINNEPAGE**. In totaal zijn er 264 doorgegeven.

Onder de 77 soorten nachtvlinders bevonden zich veel **GAMMA-ULTJES** (7.001). Ook de **MEEKRAP** of **KOLIBRIEVLINDER** werd verheugend veel waargenomen (179). En bijzonder waren de meldingen van de **AGAATVLINDER**, **BRUINE SNUITUIL**, **GLASVLEUGELPIJLSTAART**, **WINDE-** en **LINDEPIJLSTAART**.

Door de **GAMMA-ULTJES** komen de nachtvlinders op een totaal van 9.867 vlinders

Witte vlekken

Ondanks dat er dit jaar extra aandacht is besteed aan de gebieden waar in 2002 weinig vlinders zijn waargenomen, blijven er nog steeds "witte vlekken" op de kaart over. De overgebleven lege plekken zijn onder andere te vinden in de Zeevang, gemeente Opmeer, gemeente Wester-Koggenland, Schermer en Ursem (zie kaart op pagina 27).

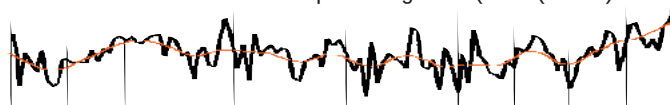
Klimaat

Door klimaatwijziging (geleidelijke stijging van de temperatuur) is het mogelijk dat er op termijn andere vlindersoorten in de regio verschijnen.

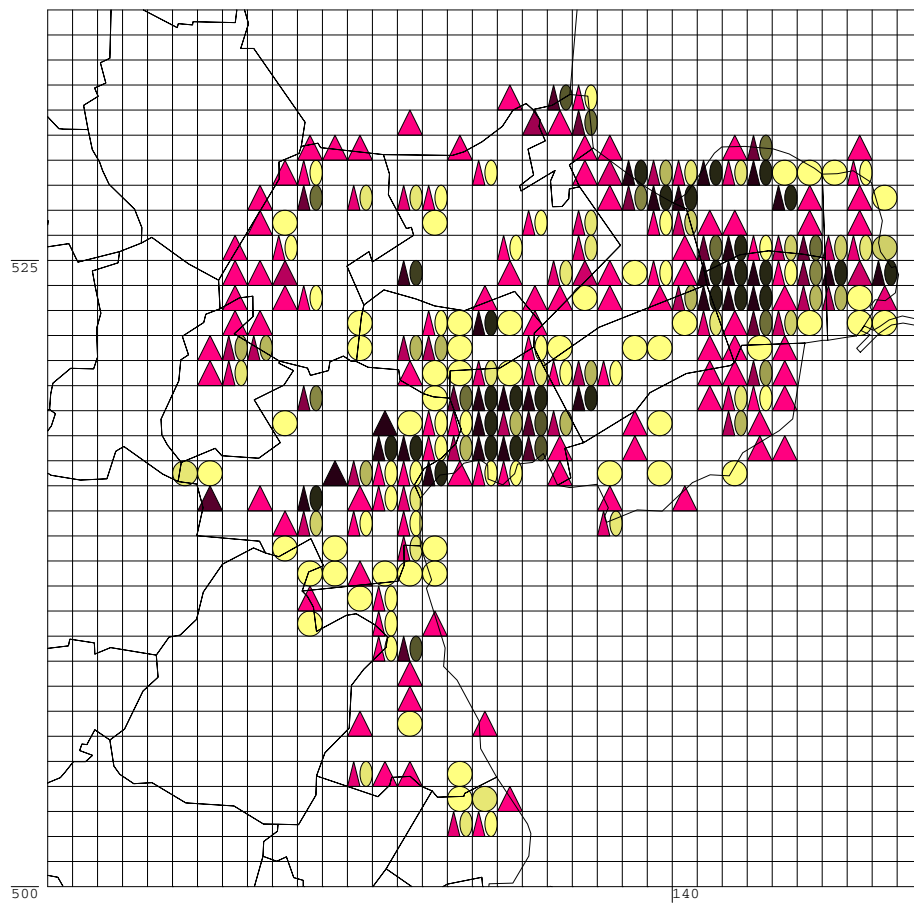
ORANJE LUZERNEVLINDER
P.L.J. Schoenmakers

Temperatuurgrafiek (bron (KNMI))

Tot slot

Conclusies zijn uit twee jaar niet te trekken, het blijft bij vergelijkingen. Het buitengewone mooie weer zorgde ongetwijfeld voor een uitstekend resultaat waarvan we alleen maar mogen hopen dat dit de komende jaren doorzet.

Op het bovenstaande kaartje zijn de waarnemingen van het **KLEINE KOOLWITJE** over de jaren 2002 (rondje) en 2003 (driehoekje) te zien. Dit geeft een goed beeld van de plaatsen waar we nog geen waarnemingen van vlinder hebben: de zogenaamde "witte vlekken".

6 *Handreiking voor vlindervriendelijk beheer*

Niet alleen heeft een nat, koud en winderig jaar invloed op de overlevingskansen van de vlinder. De biotoop is minstens net zo belangrijk. Aan het weer kunnen we gelukkig niet veel doen maar wel aan de leefomgeving voor de vlinder. Waar moet op gelet worden?

In ieder geval kunnen beheerders voorwaarden scheppen voor een geschikte vlinderbiotoop. Daarbij moet men zich realiseren dat vlinders een ingewikkelde levenscyclus hebben. Bovendien heeft elke vlinder een voorkeur voor een bepaalde leefomgeving. Je kunt deze gebieden onderscheiden in:

- grazige gebieden (**HOOIBEESTJE**, **ZWART- en GEELSPRIETDIKKOPJE**, **ARGUSVLINDER**);
- kruidig milieu (**ORANJETIP**, **KLEIN GEADERD WITJE**, **BRUIN BLAUWTJE**, **ICARUSBLAUWTJE**);
- struweel en bosranden (**GEHAKELDE AURELIA**, **LANDKAARTJE**, **CITROENVLINDER**).

Zij zetten hun eieren af in het gras of op bladeren van kruiden, struiken en bomen. Elke beheersactiviteit zoals maaien of dunnen, kan de ontwikkeling van ei tot vlinder schaden. Belangrijk voor de vlinder en zijn ontwikkeling zijn de volgende punten.

Maai- en snoei-beheer

Gefaseerd maaien waarbij een deel ongemaaid blijft en de maaitijden aangepast worden kunnen vernietiging voorkomen van eieren, cocons, rupsen en vlinders. Het is zelfs aanbevelingswaardig om te overwegen een terrein of grasveld een jaar met rust te laten. Optimaal zou het zijn wanneer het maaisel afgevoerd kan worden waardoor er een meer gevarieerde plantengroei kan ontstaan.

Dit is van belang voor verschillende vlindersoorten.

Wanneer niet alles in één keer gesnoeid wordt in een plantsoen of tuin krijgen diverse insectensoorten meer kans om hun levenscyclus te voltooien.

Microklimaat

Het creëren van een microklimaat draagt bij tot de ontwikkeling van rups tot vlinder. Vooral het winderige en iets koudere klimaat in onze regio bezorgt de vlinder extra problemen. De vlinder gedijt het beste op beschutte nectarrijke plekken. Zonnewarmte en luchtvochtigheid scheppen goede voorwaarden voor de vlinder en zijn ontwikkeling.

Bij de afdeling groenvoorzieningen in steden en op het platteland zou men zich kunnen inzetten om beschutte plekken te creëren bijv. door onderbrekingen te maken in rechte lijnen in de beplanting zodat er windluwe "nissen" ontstaan. Ook houtwallen en heggen breken de wind en bieden voldoende beschutting.

BRUIN BLAUWTJE
P.L.J. Schoenmakers

Voedselbronnen

De vlinders houden van nectarplanten. Nectar is het voornaamste voedsel voor de vlinders. Een gevarieerd aanbod van bloeiende planten is nodig om de diverse soorten van vlinders in stand te houden.

Rupsen daarentegen prefereren een waardplant zoals, **BRANDNETEL**, **KLIMOP**, **HULST**, **SPORKEHOUT** of **KARDINAALSMUTS** en diverse grassoorten.

Structuur

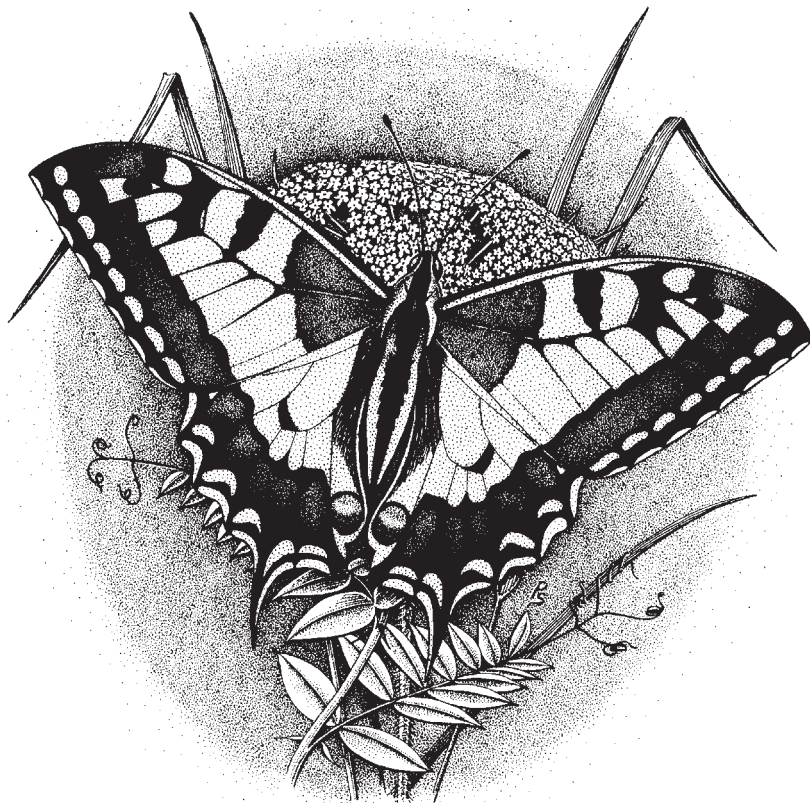
Tijdens de trek, of bij hun speurtocht naar voedsel en bij territoriumbepaling oriënteren vlinders zich op de structuur van het landschap. Daarbij maken ze gebruik van bloeiende slootkanten, akkerranden en wegbermen. We kunnen de overlevingskansen van vlinders dus vergroten door meer bloemrijke wegbermen aan te leggen.

Dit is te realiseren door het inzaaien van zaadmengsels. Het resultaat is letterlijk aantrekkelijk voor mens en dier.

Bedreiging

Tot slot: vermesting, verontreiniging, verzuring, verdroging, versnippering en intensivering van het agrarisch grondgebruik zijn levensbedreigend voor vlinders. Chemische bestrijding van onkruiden in wegbermen, onder struiken en bomen is dodelijk voor de insectenwereld waaronder de vlinder.

Wij hopen dat beheerders en tuineigenaren door het lezen van dit advies meer kansen zullen scheppen voor de flora- en fauna in onze regio.

KONINGINNEPAGE
P.L.J. Schoenmakers

7 *Literatuur & Nuttige adressen*

Literatuur

Dagvlinders in beeld, Frank Bos e.a., 2000,
KNNV Uitgeverij, ISBN: 90 5011 145 9

Veldgids Dagvlinders, Wijnhoff e.a., 1999,
KNNV Uitgeverij, ISBN: 90 5011 123 8

Praktisch natuurbeheer, Vlinders en Libellen, Dick Groenedijk e.a., 2001,
KNNV Uitgeverij, ISBN: 90 5011 149 1

Vlinders in de tuin, Inge van Halder e.a., 2001,
KNNV Uitgeverij, ISBN: 90 5011 124 6

Weeroverzicht Hensbroek 2003, Jan Nanne,
Woudrustlaan 33, Hensbroek

Adressen

KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland

p.a. Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
tel.: (0229) 24 95 46, e-mail: hoorn@knnv.nl, website: www.knnv.nl/hoorn

KNNV afdeling Hoorn/West-Friesland

Vlinderwerkgroep

coordinator: Henny van der Groep,
Yellowlaan 24, 1695 HV Blokker,
tel.: (0229) 24 95 46, e-mail: hoorn@knnv.nl, website: www.knnv.nl/hoorn

KNNV - vereniging voor veldbiologie

Postbus 19320, 3501 DH Utrecht
tel.: (030) 231 47 97, e-mail: bureau@knnv.nl, website: www.knnv.nl

KNNV - Landelijke Insectenwerkgroep

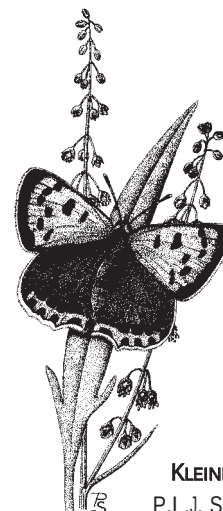
secretaris: A. v.d. Veen,
Karveel 51-61, 8242 XE Lelystad,
tel.: (0320) 24 66 31, e-mail: avdveen@cuci.nl

OASE, stichting ter bevordering van natuurlijke tuinen, parken en plantsoenen

Kloosterstraat 5a, 6641 KW Beuningen
tel. en fax: (024) 677 19 74

De Vlinderstichting

Postbus 506, 6700 AM Wageningen
tel.: (0317) 46 73 46,
e-mail: info@vlinderstichting.nl
website: www.vlinderstichting.nl

KLEINE VUURVLINDER
P.L.J. Schoenmakers

8 *Bijlage*

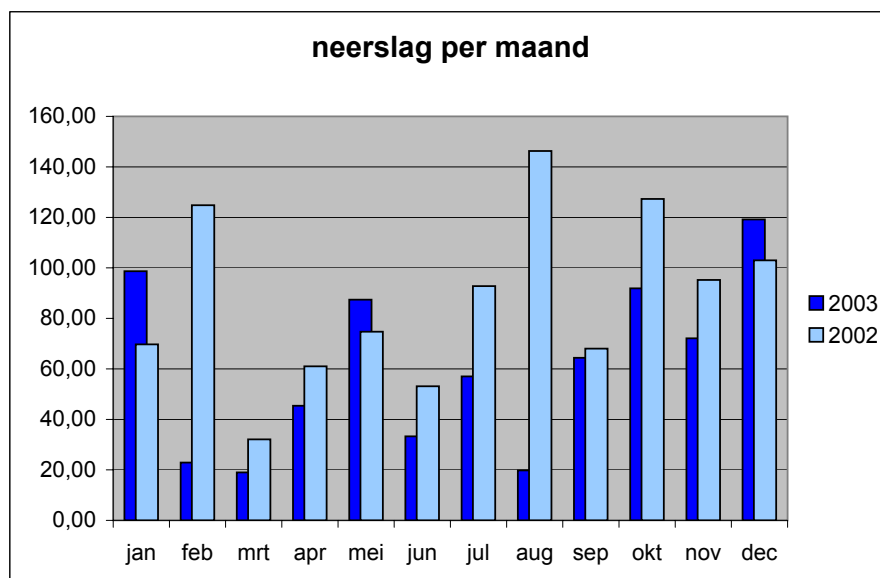
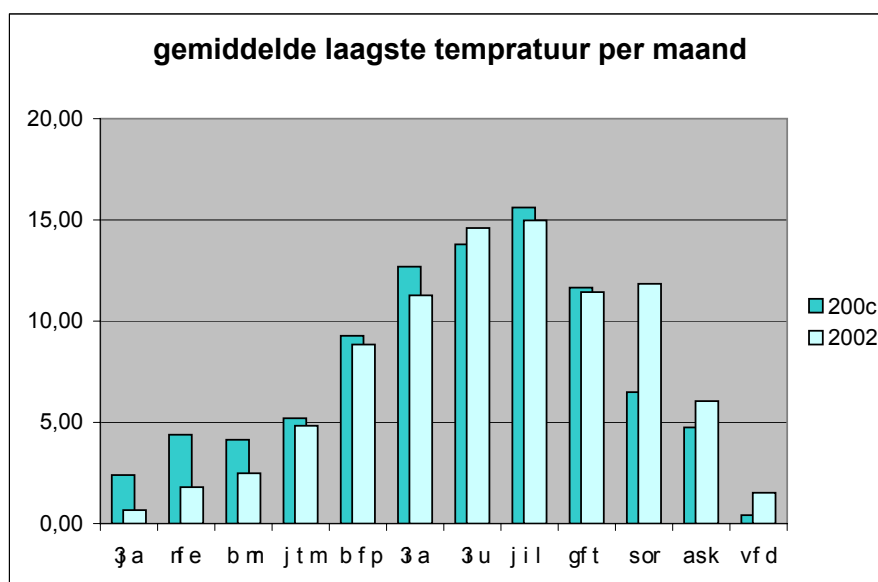
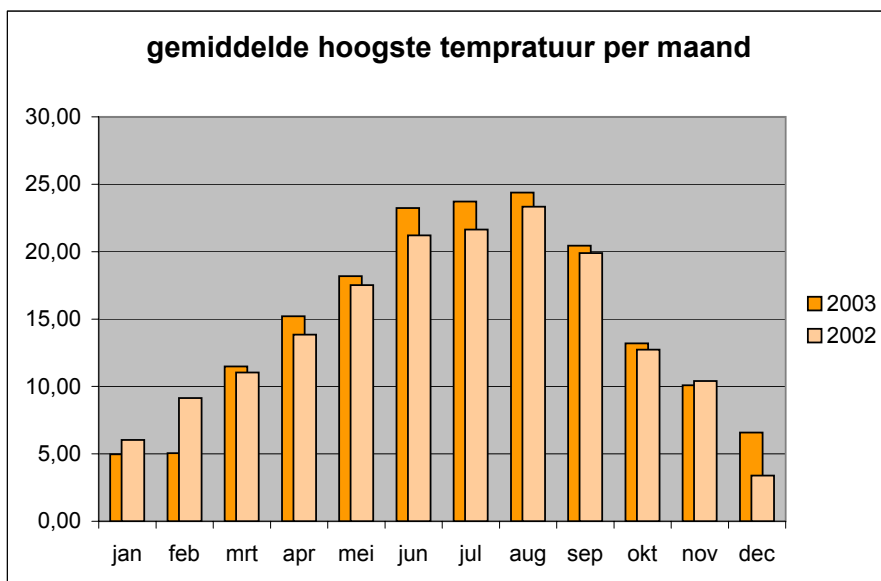
8.1 *Weeroverzicht*

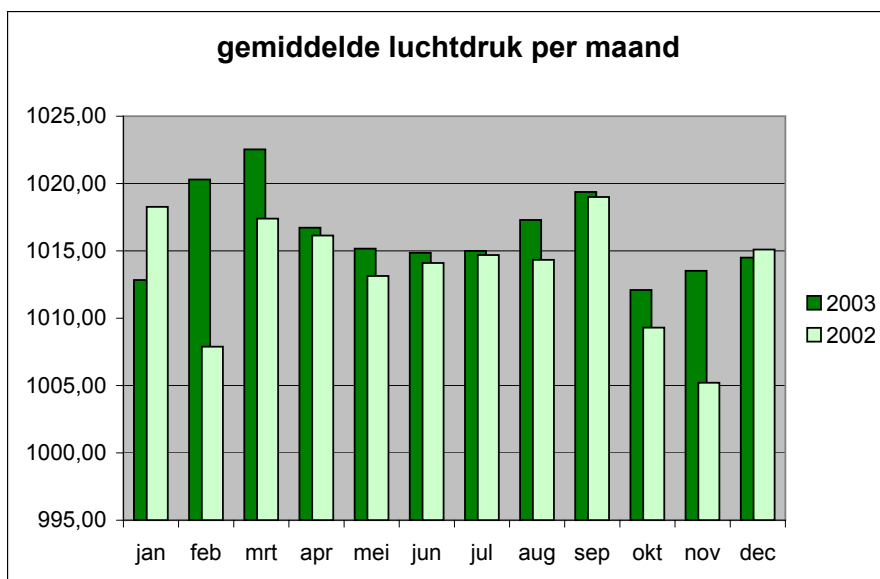
8.2 *Algemene informatie over de KNNV*

KLEINE PARELMOERVLINDER
P.L.J. Schoenmakers

Vlinders in West-Friesland 2003

TAUVLINDER
(*Aglia tau*)

8.2 *Algemene informatie over de KNNV*

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, kortweg KNNV, is een landelijke vereniging die werd opgericht in 1901 mede door de bekende Jac. P. Thijsse.

De vereniging telt ongeveer 9.000 leden en ruim 50 afdelingen, waaronder de afdeling Hoorn/West-Friesland.

De doelstellingen van de KNNV zijn het **bestuderen**, **beleven** en **beschermen** van natuur en landschap door middel van cursussen, excursies, lezingen, groepsweekenden e.d.

Cursussen

Regelmatig zijn er cursussen over diverse onderwerpen, bijv. vogels kijken, planten determineren, ecologisch tuinieren.

Excursies

Er worden twee keer per maand excursies naar natuurgebieden in de omgeving gehouden. Het is een goede mogelijkheid om meer te weten te komen van de natuur dicht bij huis.

Terreinbeheer

De KNNV'ers brengen natuurbescherming ook daadwerkelijk in praktijk door enkele natuurgebiedjes (i.s.m. SBB) te beheren. Al meer dan 10 jaar wordt er door de KNNV-afdeling op het "Landje van Naber" gewerkt.

Lezingen

Elke wintermaand organiseert onze afdeling een lezingavond in de oefenzaal van de Hoornse Harmonie aan de Achterstraat 43-45 in Hoorn.

Werkgroepen

Wil je wat dieper graven dan kun je terecht bij een werkgroep, zoals de vogelwerkgroep, de plantenwerkgroep en de vlinderwerkgroep, ieder met een eigen programma en onder deskundige leiding.

Vogelwerkgroep

De vogelwerkgroep is heel actief en houdt zich o.a. bezig met weidevogelbescherming en vogeltellingen. Al meer dan 10 jaar worden broedende **HUISZWALUWEN** geïnventariseerd, en zijn er maandelijkse simultaantellingen in "De Zeevang". Je kunt in deze werkgroep je vogelkennis vergroten.

Plantenwerkgroep

De plantenliefhebbers brengen de flora van West-Friesland in kaart, o.a. muurplanten en oevervegetaties. In de winter wordt de kennis die in het veld is opgedaan weer opgefrist tijdens de werkgroepsavonden.

Vlinderwerkgroep

De vlinderwerkgroep heeft speciale aandacht voor vlinders en libellen. Er wordt onderzoek verricht naar de aanwezigheid van deze insecten in bepaalde gebieden, zoals parken en bermen.

Groepsweekenden

Onze KNNV-afdeling organiseert jaarlijks een groepsweekend en een zomerkamp binnen Nederland in interessante natuurgebieden om daar ter plekke vogels, planten, vlinders, kortom de natuur te bekijken.

"De Hoornbloem"

Het natuur & milieu informatiecentrum van onze afdeling heet "De Hoornbloem". Hier is allerlei informatie en materiaal verkrijgbaar zoals: boeken, brochures, raamstickers, nestkastjes, zakjes zaad en wilde planten in potjes. Ook worden hier de werkgroepavonden gehouden.

"De Hoornbloem" is gevestigd aan de Dorpsstraat 10A te Zwaag.

Heb je belangstelling?
Ben je graag buiten?
Wil je bezig zijn met de natuur?
Meld je dan aan als lid van de KNNV

Je krijgt dan ook zes keer per jaar het landelijke blad "Natura" toegestuurd en vier keer per jaar ons afdelingsblad "Het Hoornblad", waarin al onze activiteiten staan vermeld.

Het is DE manier om kennis te maken met de natuur en mee te werken aan de bescherming en het behoud van de natuur.

Lidmaatschap

Het kost je slechts € 23,40 per jaar voor één persoon, of samen met één of meerdere gezinsleden € 29,65 per jaar.

GROTE BEERVLINDER
(*Arctia caja*)